

Naš tednik

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

2. leto / številka 50

V Celovcu, dne 13. decembra 1950

Cena 55 grošev

Za božič

6 fotografij - 6 daril

PRIDITE PRAVOČASNO V

Foto Tollinger

Celovec - Klagenfurt, Alter Platz 31, Tel. 20-76

Slike za legitimacije - ekspresno

Gospodarska preobrazba sveta

Vse svetovno časopisje nam z dneva v dan govori o dveh političnih svetovnih taborih. Tako temeljito nam razlagajo hotenja tega in drugega, da smo vajeni vsako napetost v svetu videti samo v nasprotstvih, ki izvirajo iz nasprotnih idejnih stremeljenj med obehma taboroma. Mislimo pa, da je prav na nasprotni strani treba iskati vzroke vseh političnih težav.

Svet je razdeljen ne samo v dva politična, ampak tudi v dva gospodarska bloka. Ne bomo na dolgo govorili o različni socialni strukturi in o načelni usmerjenosti narodnih gospodarstev obeh blokov, saj se tudi o tem dosti sliši in razpravlja. Na kratko vas hočemo seznaniti z nekaterimi mislimi.

Se pred pičlim desetletjem so bila žarišča vsega očitnega in na površju nevidnega snovanja gospodarskih načrtov London, Amsterdam, New York, Lizbona, Pariz in Hamburg. Pa naj si je šlo za kanadsko, avstralsko ali USA pšenico, za zlato, volno, meso, razne rude, nafto itd.; vse štrene so se stekale v teh središčih. Danes se je v tem pogledu izvršila temeljita preosnova. Nemški in japonsko gospodarstvo sta se omejili le na svoj ozek teritorij. Nove gospodarske sile so stopile v ospredje, njim na čelu Sovjetska zveza in Indija ter nekatere dežele v Južni Ameriki; Združene države ameriške pa so svoj položaj še močno utrdile.

Nazadovanje angleškega vpliva v svetovnem gospodarstvu ter izrazita kriza v angleškem domačem gospodarstvu so glavni vzrok preusmeritve na področju nekdanjega skoraj ves svet obsegajočega imperija. Vodilno vlogo na zapadni polobli je prevzela Amerika. V kolikor pa so si posamezni predeli iz angleške „dediščine“ pridobili večjo politično samostojnost, si jo skušajo v istem smislu ohraniti tudi na gospodarskem področju. Tako na primer Egipt zamenjuje svoj bombaž za sovjetsko pšenico, ko je zanj bil prej edini kupec London pa je pšenico Egipt dobival iz Kanade. Anglija sama je zgubila — predvsem v prid Amerike — velik del svojih odjemalcev na Zapadu in je danes prisiljena iskati trgovske zveze tudi na Vzhodu. Ta nujnost v gospodarskem pogledu Anglijo sili, da je v svojem političnem ravnanju do Sovjetske zveze in do rdeče Kitajske previdna in popustljiva. V zadnjem letu je Velika Britanija prav ob vsaki večji politični napetosti, kljub neprijaznemu pisanju časopisja do Vzhoda, sklenila zdaj gospodarsko pogodbo za les, drugič zopet za žito.

Ravno sedanja napetost na Daljnem Vzhodu okoli Koreje in Kitajske daje Angliji ponovno priliko postaviti se za svoje gospodarske koristi v tem prostoru. Gospodarska korist Anglije pa je, da bi se tam ohranil mir; Amerika kot glavna opora tamošnjih protikomunističnih bojov bi bila s tem kot konkurent že izrinjena. Ni čuda torej, da je Anglija že svojčas tako hitela tudi de jure pripoznati komunistično vladno Kitajsko.

Amerika sama kot najmočnejši gospodarstveni činitelj na Zapadu sedaj doživlja neki višek svojega gospodarskega procvita. Po vsem ustroju kapitalističnega gospodarstva pa, ki tam vlada, se ta samo lahko dalje uspešno razvija, če se mu odprejo nove možnosti in nova tržišča. Prenasičenost dosejanja trga pomeni za kapitalistični sistem krizo kot jo poznamo iz dobe okoli leta 1930. Ameriki torej gre za to, da si te možnosti na vsak način ustvari, če treba celo — kot na Koreji

Za varstvo Evrope

Zastopniki držav Atlantske zveze se zadnje dni resno posvetujejo, kako bi čim bolj zavarovali Zapadno Evropo pred vsakim morebitnim napadom iz Vzhoda. V vojaškem odboru, ki ga sestavljajo načelniki vseh generalnih štabov držav, ki so članice Atlantske zveze, se posvetujejo predvsem o vklju-

čitvi Zapadne Nemčije v evropsko obrambno zvezo.

Drugo važno vprašanje, ki ga rešujejo na teh posvetovanjih, je vprašanje zračne obrambe v slučaju napada.

Dne 18. decembra se bodo sestali vsi obrambni in zunanji ministri držav Atlantske zveze v belgijskem glavnem mestu, v Bruslju.

Posvet štirih in avstrijsko vprašanje

Prejšnji teden so izdelovali posebni opolnomočenci vlad Velike Britanije, Združenih držav in Francije v Parizu odgovor na sovjetsko spomenico, v kateri zahteva sovjetska vlada konferenco zastopnikov treh zapadnih sil in pa zastopnikov Sovjetske zveze. Po predlogu sovjetske vlade naj bi na tem sestanku razpravljali o vprašanju Nemčije.

Odgovor na ta sovjetski predlog bodo izročili te dni v Moskvi. V odgovoru pa bodo vlade zapadnih velesil poudarile, naj bi na konferenci štirih ve-

lesil ne govorili samo o vprašanju Nemčije, ampak naj bi na tej konferenci razpravljali tudi o drugih mednarodnih vprašanjih, predvsem o vprašanju avstrijske državne pogodbe.

Medtem je Sovjetska zveza že sporočila svoj pristaneček, da se v petek, 15. decembra, v Londonu sestanejo opolnomočenci zunanjih ministrov Velike Britanije, Združenih držav, Francije in Sovjetske zveze zaradi razprave o osnutku avstrijske državne pogodbe. — Predsedstvo pri prvi seji bo imel sovjetski zastopnik, poslanik Zarubin.

Po posvetovanju v Ameriki

Po razgovorih s predsednikom Trumanom v Washingtonu je odpotoval britanski ministrski predsednik, Clement Attlee, še na posvetovanje s kanadskim ministrskim predsednikom St. Laurent-om. V ponedeljek je britanski ministrski predsednik zapustil Kanado in z letalom odpotoval nazaj v London.

Po svojem povratku je najprej poročal o vsebini in o uspehih svojih razgovorov v Ameriki britanski ministrski predsednik ministrskemu svetu. Dan pozneje pa je poročal o uspehih svojega potovanja tudi v britanski poslan-

ski zbornici, kjer je podal nadalje tudi pregled zunanjepolitičnega položaja, zlasti še z ozirom na korejske dogodke. O njegovemu poročilu je sledila v britanski poslanski zbornici razprava o zunanjepolitičnem položaju.

V zvezi z resnim položajem sodijo nekateri, da bi moglo priti do razširitve britanske vlade in da bi v vlado vstopili tudi konservativci. Ako bi do take skupne vlade v Veliki Britaniji v resnici prišlo, bi to samo označevalo veliko resnost položaja.

Za mirno rešitev na Koreji

Trinajst azijskih držav je naslovilo na komunistično kitajsko vladno poziv, naj zapove pekinška vlada komunističnim četam na Koreji, da te čete ne prekoračijo 38. vzporednika, ki je meja med Severno in Južno Korejo.

Na sestanku zastopnikov teh 13 držav je zahteval indijski zastopnik, sir Benegal Rau, da je treba to zahtevo takoj predložiti političnemu odboru Združenih narodov, ne da bi čakali, kaj bo komunistična kitajska vlada na ta poziv odgovorila.

Na korejskem polotoku se medtem čete Združenih narodov umikajo nadalje proti jugu in so v glavnem pri tem svojem umiku že dosegle 38. vzporednik. Kitajske čete, ki doslej še niso nikjer prekoračile te mejne črte, urejujejo veliko preskrbovalno središče južnovzhodno od severnokorejskega glav-

nega mesta, Pjoengjanga.

Ameriška mornariška divizija, ki je bila obkoljena pri Čosinu in je po srditih bojih predrla obroč kitajskih čet, je imela pri tem velike izgube, ki znašajo okrog 5.000 mož.

Ameriški vojaški krogi zanikajo vse vesti, ki govorijo o tem, da bi nameravale čete Združenih narodov izprazniti korejski polotok pred kitajsko premočjo. Nasprotno poudarjajo v dobro obveščenih ameriških vojaških krogih, da bodo čete Združenih narodov na Koreji še ojačali, ako ne bi preje prišlo do mirne rešitve korejskega spora.

Ko bo na Koreji bojna črta ustaljena, bodo mogle čete Združenih narodov to črto tudi obdržati in to zaradi svoje premoči v zraku in v topništvu, četudi je sovražnik številčno mnogo močnejši.

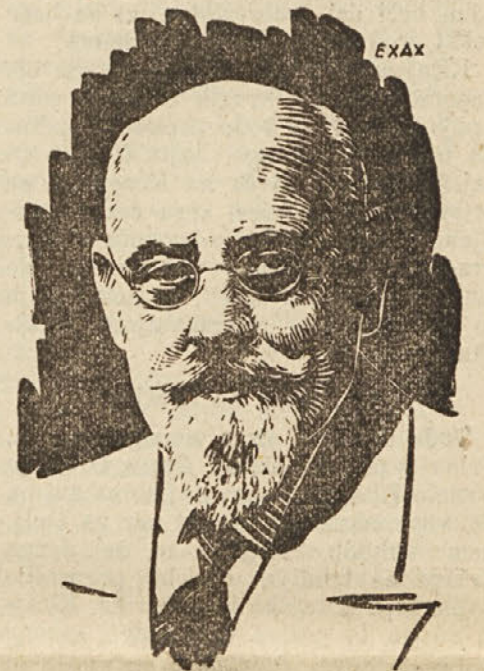
— s pomočjo svoje sile, to posebno, če jo nasprotnik po enakih ali še hujših metodah k temu prisili. Ker pa Angliji manjka dovoljne sile, se mora zadovoljiti z vlogo posredovalca.

Gospodarski ustroj Sovjetske zveze in njenih zaveznikov je povsem drugačen. Te dežele so bogate na surovinah in so še v polnem razvoju, tako da jim tudi iz kapitalističnega gledanja kriza ne more pretiti. Glavni cilj njho-

vega gospodarstva je krepiti moč lastne države in stalno dvigati njeno gospodarsko zmogljivost. V ta namen nalagajo in žrtvujejo vse svoje sile. Ravno v tem pa obstoja tudi velika nevarnost za Zapad, ker mora, vsaj po daljši dobi, računati s tekmečem. Pomniti moramo, da ne gre borba le za politično oblast, marveč v večji meri verjetno še za oblast nad gospodarskimi sredstvi in dobrinami sveta.

Ob 80-letnici

Dne 14. decembra slavi Avstrija 80. rojstni dan svojega zveznega predsednika, ki je bil rojen leta 1870 v Dolnjih Tarnovicah pri Nikolsburgu na južnem Moravskem kot sin malega kmetarja. Gimnazijske študije je dovršil mladi Karel Renner v Nikolsburgu, pravne študije pa na dunajskem vseučilišču, nakar je postal glavni knjižničar avstrijskega državnega zbora.

Že zgodaj je pristopil Renner k socialdemokratski stranki in leta 1907 je bil na socialdemokratski listi izvoljen za državnega poslanca, istočasno pa je bil tudi poslanec v deželni zbor Dolnje Avstrije in je bil pri tem najožji sodelavec ustanovitelja avstrijske socialdemokratske stranke, dr. Viktorja Adlerja.

Po prvi svetovni vojni je postal dr. Renner dne 15. marca 1919 avstrijski državni kancler in je odšel nato kot predsednik avstrijske mirovne delegacije na mirovno konferenco v Pariz, kjer je podpisal mirovno pogodbo v St. Germainu. Pozneje je bil zunanji minister in leta 1931 je postal predsednik državnega zbora.

Po drugi svetovni vojni je bil predsednik prve avstrijske vlade, po volitvah pa je bil 20. decembra leta 1945 izvoljen soglasno za avstrijskega zveznega predsednika.

Dr. Renner je znan še iz stare avstro-ogrske monarhije kot zagovornik države več narodov, ki pa naj bi bila vsem pravična. Nadalje je znan zvezni predsednik kot nepristrani najvišji predstavnik države. Zato smemo tudi Slovenci upravičeno pričakovati, da imamo in da bomo imeli v njem zagovornika pravic, katere bi nam država morala dati, pa nam jih doslej samo obljublja.

Zato se morejo tudi Slovenci na Koroškem pridružiti ostalemu avstrijskemu ljudstvu in zveznemu predsedniku iskreno čestitati k njegovemu osemdesetletnemu rojstnemu dnevu.

*

Narodni svet koroških Slovencev je ob tej priliki naslovil na zveznega predsednika sledeči telegram:

„K proslavi osemdesetega r jeta ga dne izraža Narodni svet koroških Slovencev Vaši ekselenciji najboljše čestitke.“

Dipl. trg. Picej, l. r. dr. Tischler, l. r.

Politični teden

Armada UNO na Koreji je morala sprejeti novo vrsto težkih vojaških udarcev. Pritisk kitajskih komunističnih armad se ni zmanjšal, temveč še povečal. UNO divizije se v težkih umikih sicer še bore, vendar ločeno in brez enotnega poveljstva. Mnogo polkov in tudi večjih bojnih enot je bilo odrezanih in so pri poizkusih prodora iz sovražnega obročja utrpeli težke izgube. Poročila iz glavnega štaba generala Mac Arthurja so kratka in nejasna. Poročila iz sovražnega tabora govore o težkih ameriških porazih.

Položaj na Koreji v malem sliči onemu pri Dünkirchenu v zadnji svetovni vojni. Ameriške vojne in transportne ladje prevažajo iz pristanišča Wonsan one čete, katerim je uspelo, da so se tja prebile. Do prihoda kitajskih oddelkov pa ni bilo mogoče vsega vojaštva odpeljati. Ostali so tam južno-korejski oddelki in ostanki 3. ameriške divizije. Ostale divizije, v kolikor jih sovražnik še ni razbil, se umikajo v smeri proti jugu. V glavnem mestu Južne Koreje, Soeulu, vlada panika. Vojaštvo je mesto že zapustilo in z njim beži del prebivalstva, ki se hoče rešiti pred komunističnim režimom.

Kitajske čete stoje na usodnem 38. vzporedniku in v krogih UNO še vedno upajo, da ga ne bodo prekoračile. Toda upanja ni mnogo, kajti število kitajskih čet, ki so že na Koreji ali se pripravljajo na vdor, sega čez en milijon. S to armado je mogoče v najkrajšem času zasesti vso Korejo. Ne smemo tudi ne pozabiti, da sestavljajo to armado sami „prostovoljci“, Kitajska uradno ni v vojni.

Svet apelira na Kitajsko

Toda do sedaj brez vidnega uspeha. Trinajst azijskih držav, članic UNO, je poslalo Kitajski poziv, naj se ustavi na 38. vzporedniku in ohrani mir na Daljnem Vzhodu. Anglija in še druge države se trudijo, da bi preprečile vojno med Kitajsko in Ameriko. Kitajci so na te pozive dali vedeti glavne svoje zahteve, katerih uresničenje bi potem omogočilo pogajanja o splošnem sporazumu. Glavne te zahteve so: takoj pričeiti razgovore o Formozu, prepustitev nekih japonskih otokov Kitajski in takojšen umik ameriških, oz. UNO čet, iz Koreje. Seveda ti pogoji na Zapadu niso vzbudili navdušenja. Amerikanci so takoj rekli „ne!“ kanadski ministrski predsednik pa je prej celo rekel z ozirom na svoje pogovore z Attleejem, da UNO čete ne bodo izrinjene iz Koreje. To je z ozirom na katastrofalen tamošnji vojaški položaj zelo malo verjetno. Razvoj utegnejo obrniti samo uspešni razgovori s Kitajsko ali pa nova širokopotezna vojaška akcija Amerike, kar bi pa pomenilo pravo vojno. Voditi težavno in dolgotrajno vojno s prostrano Kitajsko pa bi bilo celo za ameriške razmere kar najbolj tvegano podjetje in bi imelo za posledico najmanj to, da bi se ameriški položaj v Evropi s tem bistveno poslabšal. Da se radi Koreje ne izplača tvegati izgubo Evrope, je dokaj razločno povedal tudi ameriški predsednik Truman.

Seveda vse časopisje ugiba o vzrokih nenadnega poraza na Koreji. Dva se nam zdita zelo verjetna: 1. kot so dogodki pokazali, prekoračenje 38. vzporednika po Mac Arthurjevem povelju ni bilo umestno. 2. Ameriška obveščevalna služba je odpovedala na Daljnem Vzhodu, ker sicer ne bi bilo mogoče spregledati napadalnih priprav kitajskih armad in njih ogromna števila. Eni pravijo nadalje, da bi bilo vendarle pametno, če bi bili sprejeli Mao-Tse-Tungovo Kitajsko v UNO. drugi gredo spet tako daleč, da govore o popolni zgrešenosti ameriške politike na Daljnem Vzhodu.

Sestanek Truman-Attlee-Pleven

ni prinesel pričakovane jasnosti. Po večdnem razgovorih se je pokazalo, da obstajajo razlike v stališčih Amerike in Velike Britanije. Te se tičejo pa le bolj postopka in načina obrambe pred komunizmom kot pa načelnih naziranj. Tudi Francija ima še vedno težke pomisleke glede oborožitve Nem-

čije, čeprav načelno priznava, da bo brez Nemcev Evropo težko braniti. Francoska vlada je sicer kljub ostremu odporu socialistov izglasovala neko kompromisno rešitev, po kateri naj bi Nemci imeli „bojne grupe“ do 5000 mož, toda poveljeval bi jim general, ki

De Gaulle zahteva vlado

V svojem govoru v nedeljo v Lille je zahteval general De Gaulle sestavo nestrankske vlade pod njegovim predsedstvom in nato razpis novih volitev.

Nadalje je v svojem govoru zahteval De Gaulle ojačanje vojaške moči Francije na 20 divizij, ki bi jih bilo mogoče v slučaju potrebe podvojiti. Končno je De Gaulle še poudaril, da je bodočnost in enotnost Evrope odvisna od francosko-nemškega sporazuma.

Franco zahteva Gibraltar

General Franco je v posebni izjavi dopisniku španskega falangističnega lista „Ariba“ dejal, da Španija ne more več prenašati, da ostane Gibraltar še nadalje britanska kolonija. Gibraltar je treba priključiti Španiji.

Slovenski časniki na Koroškem

Začetkom prejšnjega tedna je prišlo na povabilo avstrijske časninarske zveze v Avstrijo osem slovenskih časnikov. Gostje so obiskali najprej Graz in industrijske predele Štajerske, nakar so koncem tedna prišli v Celovec, kjer jih je pozdravil predsednik koroških časnikov.

V nedeljo so si časniki ogledali radentheinske magnezitske naprave, nakar so obiskali Spittal, Millstattsko

bi ga postavila UNO. Toda ta kompromisni predlog so v Nemčiji gladko odklonili. Tako je enotnost zapadne Evrope ostala približno tako „trdna“ kot je bila, predno je prišlo do korejske vojne. Zgledi danes očitno prav malo uče.

jezero, Bistrico ob Dravi in končno Beljak, kjer so bil gostje mestne občine. — V ponedeljek so obiskali nato časniki Borovlje, kasneje pa so si kot gostje celovške občine ogledali razne naprave in ustanove v Celovcu. V torek so časniki nadaljevali s svojim obiskom po raznih delih južne Koroške.

Lava požira vasi

Štirideset žrel ognjenika Etne na Siciliji še vedno bruhajo žarečo lavo, ki se vali proti mestecema Milo in Fornazzo na podnožju ognjenika. Lava požira pri tem hišo za hišo. Hitrost lave je okrog 20 metrov na uro, tok lave pa je približno pol kilometra širok in sedem metrov globok.

Prebivalci omenjenih krajev z obupom in brez pomoči gledajo, kako lava preplavlja polagoma najlepše vrtove, sadne in vinogradiške nasade.

V soboto zvečer so čutili v Messini in v Reggio di Calabria okrog 30 potresnih sunkov, ki pa niso napravili večje škode. Le prebivalstvo je prestrašeno bežalo iz hiš.

Amnestija v Jugoslaviji

Po poročilih iz Beograda namerava jugoslovanska vlada izdati odlok o posebni amnestiji, po kateri bi bilo izpuščenih iz zaporov 177 političnih pripornikov v Bosni in Hercegovini.

Jugoslovansko posojilo

Zunanjepolitična odobira ameriškega senata in ameriškega kongresa sta odobrila Trumanov predlog o pomoči Jugoslaviji v višini 38 milijonov dolarjev. Ker je bil že preje odobren znesek 31 milijonov dolarjev, bo znašala skupna pomoč 69 milijonov dolarjev.

Skupščini ameriškega kongresa bosta ta teden razpravljali o tej pomoči. Pomočnik ameriškega zunanjega ministra, George W. Perkins, je v zunanjepolitičnem odboru ameriške predstavnike zbornice izjavil:

„Jugoslavija je komunistična država, v kateri vlada diktatura. Nikakor ne

skušamo prikriti tega dejstva. Ameriško ljudstvo ne dvomi o tem, da ima jugoslovansko ljudstvo pravico do svobode, ki jih zdaj ne uživa. Ameriška vlada je v zadnjih letih večkrat nedvoumno izjavila, da ohranitev običajnih diplomatskih in trgovskih odnosov z Jugoslavijo in razširitev finančne pomoči na to državo nikakor ne pomeni, da Združene države odobravajo notranjo politiko jugoslovanske vlade. Stvar, za katero se sedaj gre, je povsem drugačna. Nujno je, da ostanejo jugoslovanske oborožene sile vojaško uspešne in ameriška pomoč bo prispevala k dosegu tega cilja.“

Pismo iz Brazilije

(Konec.)

Ta je namreč najcenejši, saj je tu doma, zato tudi primerno slabe kakovosti. Če me ne bi že v Celovcu pokvarili s kavo, potem bi je menda tudi nikdar ne pogrešal. No, pa me tudi v tovarni dvakrat na dan z njo silijo, kakor smo se nakadaj častili po srbsko. Tako se je še nisem mogel popolnoma odvaditi, tembolj, ker je tista v tovarni kar prijetnega okusa.

Če hočemo poslušati, kaj ljudje v kavarni govore — Bog ve, kdaj jih bom prav razumel — potem uganemo, da komentirajo dnevne dogodke. Tako so med drugim ravno sedaj objavili končne rezultate volitev, ki so se vršile 3. oktobra in ki bodo za prihodnjih 5 let odločilnega pomena.

Za novega prezidenta je bil izvoljen Getulio Vargas, ki je že nekoč — za dobe vojne do leta 1943 — bil prezident in ga tu imenujejo „ex-dictator“. Tedaj je menda malo metal oči za Hitlerjem in ga je potem vojska odstranila. V Združenih državah ne uživa posebne simpatije, toda to bi spadalo v posebno poglavje. Mož je sedaj blizu 70 let star, je pa vodil volilni boj s silnim elanom in je po vsej deželi ljudem obetal sinjino z neba, če bo zmagal, v kar menda sam ni verjel.

Pa se je morda tudi po nesposobnosti nasprotnikov to vendarle zgodilo, čeprav ne gre pri vsej stvari prezreti odločilne vloge in pomena tukajšnjih denarnih mogotcev in bančnih krogov. Sedanjemu guvernerju Ademarju de Barrosu je UDN (Narodna demokratična unija), katere kandidat za prezidenta je bil general Eduardo Gomez, v vseh listih javno očitala, da je v 3 letih vlade pomeveril 11 milijard 680 milijonov Cruzeiros (≈ ravno toliko šilingov) javnega denarja. On ni nič tajil, ampak priznal, da je v glavnem res.

Vendar je dobil kandidat Prestes Maia (UDN), ki je dokazano pošten, ker je že enkrat bil guverner v Sao Paulu, pa je ob svojem odhodu zapustil še polne blagajne, komaj četrtino oddanih glasov. Ne vem, ali je narodu tako bolj všeč, ali pa ima tudi demokracija svoje hude napake. Naj bo že kakorkoli, jaz se tukajšnje diktature ne bojim, ker vem, da v najhujšem primeru ne more biti tako huda, kakor če bi globaškega kovača izvolili tam za predsednika. In dokler se brez velike škode še lahko toliko denarja pobere iz javne blagajne, tudi diktatorjem ni potrebno, da bi bili preveč nasilni. Sicer pa, če bi bilo kaj hujšega, bom pa

Silvestrovanje

Slovenska družina v Celovcu priredi na Silvestrov večer družabno silvestrovanje v dvorani gostilne Roth, Pfarrhofgasse 8. Začetek ob 8. uri zvečer. Na dnevnem redu je srečolov, šaljiva pošta, petje, ples in številni drugi šaljivi vložki. — Ako hočete Silvestrov večer preživeti v veseli družbi in tako pričakati novo leto, pridite na silvestrovanje Slovenske družine v Celovcu.

pisal ob priliki in boste gotovo od tam radi zame dobro besedo položili, če treba pri vseh združenih narodih.

Sredi prometa

Zdaj, ko smo plačali kofetek, je pa čas, da se odpravimo domov. Preko Anhangabaú so obesili v razdalji 500 metrov dva velikanska mostova, sv. Ifigenije in Ponte de Cha ali Čajni most. Je prav vredno, da nekaj trenutkov postojimo na mostu, ko je ura ravno 6 popoldne in prične ura najhujšega prometa. Ne morete si misliti, s kakšnim užitkom bi stal na mostu rad tudi 2 uri in gledal pod seboj široko deročo reko avtomobilov, ki v 10 in 10 tisočih drvi po eni strani gor in po drugi nazaj. Če bi imel tu avstrijske žandarje ali vsaj celovške policaje, koliko lepega denarja bi človek lahko prisluzil.

Po 50 in več ljudi visi po stopnicah, oknih, kljukah in od strehe vsakega tramvaja, ki ne najdejo prostora notri. In samo računajte, 50 krat 2 šilinga kazni je 100 šilingov pri enem samem vozu! Kako na lahek način bi se napolnila blagajna gospoda deželnega glavarja in najbrž še županova in tudi za zvezno blagajno bi še ostal kak izravnalni prispevek. Saj tukaj ne vozi samo en tramvaj, ampak 100 in 100. In kaj šele pri avtomobilih, kjer bi pobirali po kakih 20 šilingov, če bi bili bolj skromni! Če bi gospod urednik tam povprašal pri gospodu varnostnem ravnatelju, če bi mogel pogrešati za nekaj mesecev nekaj mož, potem bom jaz tukaj tudi vprašal pri novem gospodu guvernerju (po novem letu seveda, prej še ne nastopi službe!), če bi nam dovolil to zbirko. Bomo pa še njemu nekaj proč dali, da ne bo težav delal.

Zdaj je pa res skrajni čas, da se postavim v „filo“ za avtobus, ki nas popelje v Paradiž (Paraiso). „Fila“ se pravi tu namreč tisto, kar lahko v Celovcu vidite, kadar pri Neunerju čevlje zastonj dele. Tukaj tovarne in trgovci te potrebe še ne občutijo, pač pa ljudje, ki stanujejo po 5 ali več kilometrov daleč iz sredine mesta, od celodnevne pohajkovanja občutijo potrebo, da se popeljejo domov, mesto da bi šli peš. Zaradi tega se hočeš nočes postavijo v vrsto in potrpežljivo čakajo, brez preprirov in brez zmerjanja, kajti tu imajo ljudje še dobre živce, ker še nič hudega niso doživeli.

Ako začne pršiti dež, ljudje pa stoje v dolgi vrsti, postrežljivi trgovci brž potegnijo brez opozorila strehe nad svojimi izložbami široko in daleč nad cestne hodnike. Tako je vsa dolga fila lepo pod streho, dokler ne pride pričakovani avtobus in kakih 60 ljudi odreši nadležnega čakanja. Večkrat sem si že mislil, če bi imel tu svoj avto, se najbrž ne bi vozil z njim. Bi se mi ga preveč škoda zdelo. Soferjem se pa avtobusa nič škoda ne zdi. Tako pridem gotovo vsak dan preje v tovarno s tujim kot pa bi prišel s svojim avtom.

Gospod urednik „Našega tednika“ bodo sedaj seveda tako dobri, da mi bodo povrnilo stroške za kafesinho in mogoče še za avtobus, ki sem jih imel zaradi tega pisma. Če tega ne bodo storili, bom moral prihodnje pismo pisati doma brez kofetka ali pa med uradnimi urami v tovarni pri kofetku, ki me nič ne stane in mi dedec, ki ga raznaša, vedno še ponuja „mais um?“ češ, spij še enega, če bo koga vrag vzel, bo firma in ne tebe. No, pa dokler se še na Koreji tepemo, tudi tega strahu nimam.

inž. Janez L.

BOŽJASTI

Božjast ali epilepsija, (latinski: Morbus sacer), je precej razširjena bolezen, vendar je malo ljudi, ki so že imeli kedaj priliko, videti pravi epileptični napad, ki ga zdravniki imenujejo simptomatična epilepsija. Epileptik navadno občuti pred napadom neke predznake, ki ga opozarjajo na pretečo nesrečo. Ti predznaki (latinski: Aura) se izražajo v nekem čudnem nemiru, ki se začne polasčati bolnika. Nekateri opažajo, da jim je vid postal meglen ali pa vidijo naenkrat pred seboj iskre oziroma razne pisane barve. Drugi zopet slišijo neko šumenje ali pa tudi jasne glasove. Mnogi pa občutijo na jeziku neki svojevrsten okus. So pa tudi taki, ki zaduhajo vonj po zemlji ali pa po hiacintah. Vsi ti znaki kažejo na to, da so se pojavile neke motnje v odgovarjajočih možganskih centrih, ki so v zvezi z vidom, okusom in vonjem.

Po takih znakih sledi napad. Kot bi trenil pade epileptik na tla. Pretresujoč krič — in epileptik pade na tla... Ta krič pa ni izraz bolečine, temveč je posledica razdraženih možganov. Kakor hitro se je zgrudil na tla, ga že — na hrbtni ležečega — pretresejo močni krči po celem telesu. Z rokami in nogami bije okoli sebe, z glavo pa buta ob tla. V težki nezavesti zavija oči, na ustih se prikažejo pene. Dihanje postaja počasneje, dokler polagoma ne preneha. Spočetka blede lice postaja modro, čeljusti so krčevito stisnjene, enako tudi dlani, palce pa ima tesno vrinjene v pest. Pri takih napadih se včasih dogaja, da bolnik v svoji težki nezavesti pušča blato in ščavnico od sebe. Pri tistih se mnogim pokaže kri, ki izvira iz rane na jeziku ali ustnicah, ki si jih je nesrečnik ranil s stiskanjem zob. Vsled butanja glave ob tla je ta včasih od zadaj ranjena.

Po preteku pol ali ene minute se telo polagoma umiri in z globokim vdihom nastopi spet normalno dihanje. V tem trenutku pa se je bolnik tudi že prebudil, ne da bi se le količkaj spominjal, kaj se je z njim godilo med tem časom. Značajno pri tem je tudi to, da si začenja zapenjati svojo obleko, ki so mu jo dobri ljudje med napadom odpeli, popolnoma narobe, ali pa si n. pr. začne zavezavati mesto kravate svoje naramnice, in slično.

Božjasti podobni so tudi drugi krči kot n. pr. otročja božjast, ki pa ni prava božjast, ampak ima svoj vzrok čestokrat v pokvarjenosti želodca ali pa v preveliki — mehkostnosti mater. Ako takemu — dve ali triletnemu — otročiču stariši ne ugodijo njegovim trmastim željam, začne kaj hitro cepetati z nogami in kriliti z rokami ter se dreti na vse viže, tako da mu pri tem včasih zastane sapa in se mu pomodri obraz. To pa nikakor ne sme prestrašiti matere, temveč mora ostati trdna in dosledna, kajti samo s pametno

strogostjo bo ozdravila malega sitneža, da ne bo več stresal svojih sitnosti na tak svojevrsten „božjasten“ način!

Drugače pa je s takozvanem „plesom svetega Vida“ (grški: Chorea), ki nastane pri okoli štiri leta starih otrocih, ako so preboleli angino ali pa vnetje notranjega srca (Endocarditis). Takšni otroci so nemirni in si pačijo obraz. Ljudje pravijo, da delajo „faksne“ in učitelji jih odpočetka včasih radi tega kaznujejo, dokler se ne prepričajo, da je to neka vrsta živčne bolezni. Tako stanje traja navadno do pubertetne dobe, to je, do spolne zrelosti. Zelo učinkovito sredstvo proti tej bolezni so našli v zlatu in arzeniu.

Svetega Vida ples (nemški: Veits-tanz) se lahko pojavi tudi šele po štiridesetem letu. Pri takih ljudeh je značilna njihova nemirnost, ki polagoma narašča v vseh mišicah, posebno pa v mišičevju lic in jezika, tako da tudi izgovorjava postaja nejasna in „lalasta“. Pačenje v obrazu, teptajoča hoja in zvijajoče sukanje telesa, to so pojavi, ki govore za svetovidski ples. Pri nekaterih je hoja podobna plesu medveda. Njih nemir se včasih tako stopnjuje da jih je le z najmočnejšimi uspavalnimi sredstvi mogoče pomiriti.

Včasih se materi pripeti, da, ko pokliče svojega otroka, se na tanjen klic ne odzove, temveč buli v njo popolnoma duha odsoten. Šele, ko ga potrese ali nahruli, se otrok zaveda. Ta bolezen, ki ji pravijo absenca, izgine navadno v zrelostni dobi, toda se pojavi pozneje v pogostejših napadih.

Tudi pri odraslih najdemo slične slučaje absence. Dotičnik postane hipoma, blede, buli pred seboj in drži predmet, s kojim se je ravnokar ukvarjal, n. pr. pero, knjigo itd., nekam čudno krčevito in togo v svoji roki. Ali pa govornik, ki utihne v sredini svojega govora za nekaj sekund, česar pa se pozneje sploh ne zaveda. Pač pa osupne njegova okolica, ki si pravilno tolmači tak dogodek kot motnje v njegovi duševnosti...

Poznamo tudi slučaje, kjer traja taka absenca dalj časa, ko se sicer bolnik ne zgrudi in tudi nima nobenih krčev. Mesto tega pa izvaja neke čudne izpade z rokami kot bi hotel brisati šolsko tablo ali pa grabi na slepo z rokami. Včasih piše po zraku ali pa „žvali“ z zobmi in cmoka. Z zgornjim telesom se pri hoji zbije, toda ne reagira na klic in tudi ne na dotik ter se vede kot kak avtomat. Drugače pa daje tak bolnik še pametne odgovore. Se pa tudi zgodi, da stoji tak človek pod neko poostno silo, ki ga žene, da požiga hiše ali pa tava kot deseti brat brez cilja po svetu... Tako bolezen imenujejo „malo zlo“ po francoskem izrazu „petit mal“.

Problem epilepsije je še precej zmotan. Imamo bolnike, ki se po takih

napadih na prav nič več ne spominjajo. So pa tudi taki, ki se vsaj nekoliko spominjajo, da so nekaj zagrešili. In tako ni čudno, da najdemo med zločinci tudi — božjastnike, kar postavlja sodnika pred težko odločitev, kako naj izreče svojo sodbo...

Predno končam o poglavju epilepsije, smatram za najbolj potrebno, da dam nekaj zdravniških nasvetov onim, ki jih bo morda usoda slučajno privedla do tega, da bo treba pomagati pri kakšnem epileptičnem napadu. Mnogo se seveda ne da pomagati, toda tudi malenkosti so tu zelo važne! Prvo, kar moraš storiti, je, da hitro podložiš nekaj mehkega pod glavo nesrečnega, da ne bo tolkel in butal z njo ob tla! S tem ga obvaruješ pred težko poškodbo glave! Za ta namen je dobro vse, kar imaš mehkega pri roki, bodisi suknjo, odejo ali preprogo in slično! Primi ga takoj vžadi za glavo in jo nekoliko privzdigni, dokler ti kdo drugi ne prinese nekaj za podložiti! Nato ga pusti pri miru in nikakor ne skušaj odpreti mu stisnjene pesti kot to mnogi žalibog napačno delajo! Ne polivaj ga z vodo in ne vlijav mu nobenih pijač v usta! Tudi po napadu mu ne dajaj nobenih okrepčujočih pijač kot so alkohol, kava in slično, ker ga take pijače lahko spet razdražijo in ponovijo napad! Ko pride do zavesti, takrat mu privoščijo odpočitek v mehki postelji, vsaj za eno uro! To je vse!

Dr. K.

Raziskovanje ladje „William Scoresby“

V Plymouth se je vrnila po desetmesečnem križarjenju v južnoafriških vodah, kjer je raziskovala ocean in kije, raziskovalna ladja „William Scoresby“. Iz Plymoutha je odplula januarja, da prouči selitev kitov in da opazuje kemične, fizikalne in biološke pojave v struji reke Benguala. Ta tok je v enem izmed predelov, ki so posebno zanimivi za proučevalce oceana, kjer topla voda, ki privre iz oceanskih globin, prinaša na površino hranilne soli in pospešuje rast morskega življenja.

Ko bodo proučili uspehe dela, jih bodo primerjali z onimi iz sličnih predelov, ki so ob perujski obali. Na mnogih mestih, kjer so križarili, posebno pa v jugovzhodnem predelu Afrike, so opazili kite. Velik del kitov so takojmenovani „sperm“, to je vrsta kitov, katerih navade se zelo malo poznane, so pa velike gospodarske važnosti. To je prvič, da so opazili kite v tako znatnem številu v tropskih in subtropskih vodah. Pričakujejo, da bodo o njihovem gibanju in selitvah dobili nova in dragocena poročila.

Moda in televizija

Gospa Lee Klein, ki jo je ameriški list imenoval dekle, „ki ima 24 let, kaže pa jih le 18, a njen razum pa 30 let“, je mogoče na tem, da postane „arbitrer elegantiarum“ Združenih držav. Z razliko od sedanjih modnih voditeljev pa gospa Klein nima slavnega ateljeja, temveč le navaden urad v Park Avenue št. 20 v New Yorku. Njen vpliv na okus ameriških žensk pa bo lahko za mnogo prekašal tudi legendarne modne „čarođeje“ v Parizu. Poglejmo, kako in zakaj.

Izredno živahnega značaja in izredno umetniško nadarjena je že kot otrok želela postati umetnica ter v vztrajni in zmagoviti borbi premagala vse ovire telesnega in psihičnega značaja, katere ji je zapustila že v tretjem letu starosti otroška paraliza. Po prvi posrečeni dobi udeleževanja na radijskem področju se je gospa Klein prepirčala, da je bodočnost radia v televiziji (gledanje na daljavo) in se je takoj proprijela. V televizijskih laboratorijih se pa njeno udeleževanje ni omejilo le na dramska dela; Lee Klein je bila urednica, igralka, čitateljica, izdelovalka in svetovalka za žensko nošo.

Ravno v tem svojstvu je imela možnost, da poizkuša rešiti eno najvišjih težkoč umetnic televizije: kako naj bi vsakikrat, ko so jo poklicali pred snemalni aparat, imela novo in elegantno obleko, ne da bi se predstavila dvakrat v javnosti v isti toaleti, kar bi smatrali v gledališkem okolju za smrtni greh.

Tako je prišla gospa Klein na misel, da odpre svoj slovit atelje v Parku Avenue. Razumela je, da ji ne bo težko nabaviti velikega števila modelov za posojanje oblek igralcem za njihove filmske nastope, če bo v stalnem stiku z najboljšimi ameriškimi krojačnicami; kot protiuslugo pa je obljubila krojačem, da bo navedla njih imena pri predvajanju sporedov.

Dejansko je ta pobuda dobro uspešna. Tako dobiva danes gospa Klein v svojem uradu v New Yorku fotografije najbolj elegantnih modelov in ker poseduje izredni spomin, ve prav dobro pri pojavi naročnika, katera obleka bi mu najbolj pristojala in ga najbolj zadovoljila.

Vsled njene velike izkušnje in globokega poznavanja okusov ter sto in sto skritih pastí, ki jih tehnične svojskosti televizijskega snemanja nastavlja ženski lepoti, so njeni nasveti do pičice upoštevani. Milijonom in milijonom Američanov predstavlja gospa Klein na ta način svoje prvovrstne modele in njen izreden okus, ki mora kljubovati strogi kritiki obiskovalcev in klientov njenih ateljev, si pridobiva polagoma vse simpatije ameriškega občinstva.

Z. I. M:

Žvesta seča

39.

Zjutraj je bilo iskanja in ugibanja dovolj, kje je zamenjana živina in različno orodje. Fantje pa so odšli na nabor in, ker je bila sila, že kar kmalu v vojašnice in na fronto. O tem so pa še dolgo marnvali, kako so tisti večer peli in kakšne so ugajali.

Našel se je tudi domačin izdajalec, ki je orožnikom v prvi jutranji uri že javil, da so v Vrbicah slovensko peli. Nabornikom so prizanesli in jih pustili kljub „velikemu zločinu“ brez posledic.

Po vasi so ljudje začeli šušljati o „gošarjih“. Nič kaj pravega sprva niso vedeli o njih, edino to, da so in da so proti Nemcem. Videl jih je bil drvar Cenc, divji lovec Jok pa se je silno prestrašil, ko so ga presenetili ob srnjaku v nastavljeni zanki. Fajfa mu je od strahu padla iz ust, v zadregi jih je vprašal: „Kdo pa ste?“

„Vaši prijatelji!“ se je glasil odgovor.

„No, če ste prijatelji, pa smem srnjaka spraviti domov.“

„Na to mesto nam prinesi tobaka, molči in pojdi zdaj z živaljo domov!“

Jok je odšel in celo dolgo pot mislil na nenavadno srečanje. Zinjal je pri sebi: „Saj je Barba pravila, da so v gozdu rokovanjači, a ji nisem verjel. Hudega mi niso storili, le kje bom tobaka dobil, ko je taka sila zanj in še sam orehovo listje tlačim v mojo pipico.“

Vendar je žrtvoval velik del svojega, na vrtu pridelan tobaka in ga zanesel v gozd. O srečanju je molčal, če bi Barbi povedal, bi drugi dan že vsa vas vedela.

V dolgem koncu vasi so stražili mrliča. Luči in pijača so privlačili tudi „gošarje“. Ljudje so jih s strahom opazovali in se bali, kaj bo, če pride policija. Joza Rutar, ki je bil že malo na volji, pa se ni prav nič bal. Šalil se je z njimi, jim natakala mošta in se pogovarjal. „Koga bi se bal,“ je v svojem pogumu in dobri volji mislil. Ko so se dvignili, da bi šli, je šel z njimi. „Isto pot imamo,“ je dejal. „Na sejmišču pa zapojemo, da se bo na Gure slišalo.“

Pod lipo so se strnili v krog in zapeli. Joza je stal zraven in srce mu je veselo utripalo: „Še bo slovenska pesem donela v naši vasi, še bodo lepši časi nastopili, tile tu so porok za to.“

Joza je že skoro pozabil na tisti večer in tudi ljudje o tem niso več govorili. Nekdo pa ni pozabil in je vso zadevo javil oblasti. Rutarjevi so delali naprej, gospodinja je priganjala, še zmeraj je hotela, da so prvi imeli opravljeno delo na polju.

Sredi sončnega popoldneva je v vas pribrel policijski avto. Obstal je na trgu pred Rutarjevo domačijo. Neža ga je prva zapazila. „Sveti križ božji, to pa ne pomeni dobrega,“ je vzdihnila.

Trdi ne raki po veži so slutnje še bolj potrdili. Prišlec je v tuji govorici zapovedujoče zahteval Joza. Neža je pokazala z roko na skedenj. Tresle so se ji noge, da je morala sestiti: „Ubogo Joza! Vse ga doleti: po zgodnji očetovi smrti garanje na gruntu, vojaščina, nesreča v ljubezni. Amerika in zdaj še taborišče.“ Vedela je, kaj ga čaka in v materinski ljubezni je že zdaj z njim trpela.

Prepaden je prišel Joza s skedenja, zbral nekaj najpotrebnejšega za s seboj in stopil k materi: „Mama, ne žaluj preveč, bo že bolje. In ne prežnite se pri delu!“ Policist ga je sunil in ga opomnil, naj govori nemško. Joza je obmolčal, obrisal mater solze z velikih lic, ki so nehote vrele iz oči. V nahrbtnik je potisnil hleb kruha, kos me-

sa in nekaj jabolk ter sam zadrževal žalost, ki je ob materinih solzah hotela priti na dan. Neža je segla v kropilček, sina pokropila in dejala: „V Boga zapuj!“

Policist se je nepočakano prestopal in zaničljivo motril početje Rutarice. Nje pa ni bilo prav nič sram. Spremila je sina do praga in želela: „Da bi kmalu spet prestopil prag očetne hiše.“

Potem je sedla v kamrico in se bridko zjokala. „Sina so ji vzeli, s kakšno pravico? Bo še kdaj prišel nazaj? Morda opeša, morda ga ji ubijejo?“

Tako jo je našla Reza, ki je prišla s polja. „Kaj je, mama?“ je hotela vedeti. Nič še ni zbarala o tem, kaj se je doma zgodilo. Edini sosed, mimo katerega je prišla domov, jo je sicer začuden gledal, a povedal ji ni nič. Hči je bila čisto iz sebe. „Kaj sedaj?“ se je spraševala. „Morda tudi z mamom prideva na vrsto!“ Skoro se jo je polastil obup. Malodušno je gledala skozi okno in ni opazila cvetja po drevju, ki je nanzanjalo novo pomlad. Mama jo je morala bodriti in jo tolažiti. „Reza, Joza pride gotovo domov. Vidiš, kot po zimi pride spomlad tako bo tudi v tem primeru. Ko bo marelica zopet cvetela, se tudi bratec vrne in spet bo lepo pri nas.“

(Dalje prihodnjič)

Krst pri Savici

Odlomek.

Črtomir:

„Prav praviš, da ne smem jaz upat sreče, ki vedno je in bo sovražna meni: dosegel oča zmage ni sloveče, končal življenje v vojski je zgubljeni, odšla je mati komaj sponam ječe, že davno jo pokriva grob zeleni. Osrečit hoče me ljubezen sladka, al' kak' sladkost bila je njena kratka!“

Bogomila:

„Ljubezni prave ne pozna, kdor meni, da vgasniti jo more sreče jeza; gorela v čistem, večnem bo plameni zdaj in ko mi odpade trupla peza; v zakonu vendar brani sad mi njeni vživati z Bogom trdnjše zaveza, odkrila se bo tebi onstran groba ljubezni moje čistost in zvestoba.“

Pod oknom

Luna sije,
klad'vo bije
trudne, pozne ure že;
pred neznane
srčne rane
meni spati ne puste.

Ti si kriva
ljubezniva
deklica neusmiljena!
Ti me raniš,
ti me braniš,
da ne morem spat' doma.

Obraz mili
tvoj po sili
mi je vedno pred očmi;
zdihujoče
srce vroče
vedno k tebi hrepeni.

K oknu pridi,
drug ne vidi,
ko nebeške zvezdice;
se prikaži,
al' sovraži
me srce, povej, al' ne?

Up mi vzdigni,
z roko migni,
ak' bojiš se govorit'!
Ura bije,
k oknu ni je,
kaj sirota čem storit'!

V hram pogledjte,
mi povejte,
zvezde, al' res ona spi;
al' poslušaj,
me le skušaj,
al' za družega gori.

Ako spava,
naj bo zdrava,
ak' me skuša, nič ne de;
po nje zgubi,
ako ljubi
družga, počlo bo srce.

Slovo od mladosti

Dni mojih lepša polovica kmalo,
mladosti leta, kmalo ste minule;
rodile ve ste meni cvetja malo,
še tega rožce so se koj osule,
le redko upa sonce je sijalo,
viharjev jeze so pogosto rjule;
mladost, vendar po tvoji temni zarji
srce bridko zdihuje, Bog te obvarji!

Okusil zgodaj sem tvoj sad, spoznanje!
Vesolja dokaj strup njegov je vmoril:
sem zvedel, da vest čisto, dobro djanje
svet zaničevati se je zagovoril,
ljubezen zvesto najti, kratke sanje!
Zbežale ste, ko se je dan zazoril.

V spomin
dr. Francetu Prešernu

Dejali so, da smo le rod za vrati,
da jezik naš je jezik le pastirjev,
neroden, prazen kakor glas skovirjev,
da znamo komaj kot otrok jecljati.

Tedaj nastavl si piščal na usta
in zažgoleli glasi so svireli,
mehki in nežni v svet so žuboreli,
da oživila polja so prej pusta.

In blagoslovil narod si v Zdravljici,
razgrnil mu lepoto domačije,
pokazal borbo v Krstu pri Savici.

Grob Tvoj danes zibka misli prave,
svetilnik, ki nad vse Slovence sije:
Največ sveta otrokom sliši Slave.

Mauser Karel.

Dr. France Prešeren

France Ksaverij Prešeren se je rodil leta 1800. 3. decembra je zagledal luč sveta v gorenjski vasi — Vrba, — kjer je preživel svoja otroška leta. Z osmimi leti je šel k staremu stricu, kaplanu na Kopanju na Dolenjskem. Prve šole je dovršil v Ribnici in nato v Ljubljani. Leta 1821 je zaključil gimnazijo in dva letnika modroslovja. France je bil vedno med najboljšimi dijaki in godilo se mu v študentovskih letih tudi ni slabo, ker so ga podpirali strici duhovniki in si je s poučevanjem tudi sam pomagal.

Leta 1821 je odšel na Dunaj, kjer je študiral pravo. Tukaj je Prešeren prišel v stik z grofom Antonom Auerspergom, (pozneje avstrijski pesnik Anastasius Grün), na katerega je Prešeren precej vplival.

Prešeren se je v tem času že precej odmakal od nazorov svojega rodu. Postajal je nasprotnik vsega starega in zagovornik vsega novega. Mlademu grofu je iz svoje knjižnice posojal knjige, ki so bile prepovedane v Klinkowströmovem zavodu, kjer sta oba stanovala: eden kot učitelj, a drugi kot učenec.

Leta 1824 so Prešerna odpustili s Klinkowströmovega zavoda, ker ni hotel iti v bogoslovje. Staršem je Prešeren pisal pismo, v katerem jim je razložil vzroke, zakaj se ne čuti pripravnega za duhovniški stan. Leta 1828 je Prešeren promoviral za doktorja prava in se vrnil nato v Ljubljano, kjer si je hotel poiskati službo.

Toda to ni bilo tako lahko. Dolgo je služil kot brezplačni praktikant pri finančni prokuraturi, dokler se ni odločil, da napravi sodnijski in odvetniški izpit. V Celovcu ga je opravil, a ocenili so ga z najnižjim pozitivnim redom, kar je bilo za vse njegovo življenje usodno. Dvanajst let je zastonj vlagal prošnje za samostojno advokaturu, a vsakokrat so ga odklonili. Šele leta 1846 je dobil dovoljenje, da sme odpreti svojo lastno pisarno. Odprl jo je v Kranju, kjer je 8. februarja 1849 umrl.

Kot človek je bil Prešeren bistroumen in silno nadarjen; bil je pravico-ljuben, srčno dober in radodaren; zlasti otroke je imel rad. Ti so ga klicali kar: „Doktor, fig, fig!“ Dajal jim je namreč vedno fige kot slaščico. Omikani ljudje so se radi zbirali okoli njega, kjer koli je bil. Dostikrat ga niso razumeli, a vendar so se klanjali nje govornemu bistremu umu. Bil je pa tudi dovtipen in šaljiv ter zbadljiv, kar nam dokazujejo nekatere njegove pesmi. Dve leti pred svojo smrtjo je zbral

svoje pesmi in jih objavil v knjižici „Poezije“.

Veliko ljudi takrat še ni znao ceniti, kaj te pesmi za slovenski narod pomenijo, toda danes vemo, da je naše lep-slovje staro le toliko let kolikor so stare Prešernove „Poezije“, ki so v vsakem pogledu popolne in prva manifestacija slovenskega umetniškega duha. Prešernove poezije so mnogovrstne in različne. Od najnežnejše pesmice do ostre zbadljivke, od vesele zdravice do žalostne osmrtnice in pretresljive balade se razliva in razcvita velika duša, ki je bila tako bogat vrec dragocenih biserov slovenske literature.

Prešeren ni iskal vzgledov svojim pesnim drugod; narekovalo mu jih je njegovo srce, zajemal jih je iz nesreče svoje domovine, kajti nesreča njegove domovine in lastna nesreča sta glavni misli vseh njegovih pesmi. Prešeren je prvi, ki je obogatil naše, dotlej tako siromašno slovstvo, z vsemi glavnimi pesniškimi oblikami, ki jih imajo drugi omikani narodi. On je prvi dal slovenskemu pesništvu dovršeno, umetniško popolno vsebino. Prešerna lahko imenujemo stvaritelja in ustanovitelja slovenskega pesništva.

Prešerna pa ni dovedla do te popolnosti le lastna duhovitost in bistroumnost. Ves čas svojega življenja se je vztrajno učil. Poznal je slovstvo drugih narodov: grško, italijansko, francosko, angleško, nemško in slovstvo mnogih slovanskih narodov. Posebno dobro pa je poznal naše narodne pesni, katere je sam zbiral.

„Če bi poklicali narode pred sodni stol in jih pozvali, naj pokažejo, kako so gospodarili z izročeni talenti, kako se je vsak po svoje udeležil vesoljne, človeške omike, bi se smel mali slovenski narod brez strahu pokazati med drugimi z drobno knjižico, ki se imenuje: Prešernove poezije“, je rekel pesnik Josip Stritar, ki je prvi prav ocenil Prešernove poezije.

Pesnik Oton Župančič pa je rekel o Prešernu: „Omisli si njegovo knjigo, poglabljajte se vanjo in potem mi ne bo treba več reči, da se nikdar ne ločite od nje. Zakaj čim bolj so boste poglabljali v Prešernov svet, tem več lepote bo žarelo iz nje, tem več skrivnosti vas bo vabilo vedno in vedno k njej. In ljubili boste Prešerna, kakor je vreden ta edinstveni duh. Ljubiti Prešerna se pravi ljubiti svobodo misli, besede, svetovnega nazora in vere. Kdor se drži Prešerna, se drži prave mere in jasne harmonije, odmeta vnanji nakit, zavrača frazo in mu je samo do jedra.“

Iz „Sonetnega venca“

Ran mojih bo spomin in tvoje hvale,
glasil Slovincem se prihodnje čase,
ko mi na zgodnjem grobu mah porase,
v njem zadnje bodo bolečine spale.

Prevzetne kakor ti dekleta zale,
ko bodo slišale teh pesem glase,
srca železne djale preč opase,
zvesto ljubezen bodo bolj spoštovale.

Vremena bodo Kranjcem se zjasnile,
jim milši zvezde, kakor zdaj sijale,
jim pesmi bolj sloveče se glasile.

Vendar te bodo morebit' ostale
med njimi, ker njih poezije mile
iz srca svoje so kali pognale.

Marija ave

Ni znal molitve žlahtnič trde glave,
ko te začetek, v kateri poje hvala
se nje, ki mati božja je postala,
kar znal, je vedno molil 'z misli prave.

Ko znebil duh se trupla je težave,
legenda pravi, da je roža zala,
'z njegovega srca skoz grob pognala
z napisom zlatih črk: „Marija ave!“

Od zora, da se nagne dan k večeri,
glasi ponoč pesem se ognjena
le tebi; s'cer nobeni Eve hčeri;

da pred, ko vgasnila smrt moč plamena,
je 'z srca zrastel venec, ne zameri,
ki nosi črke tvojega imena!

Kam?

Ko brez miru okrog divjam,
prijetlji prašajo me: kam?

Prašajte raj oblak neba,
prašajte raje val morja,

kadar mogočni gospodar
drvi jih sem ter tje, vihar.

Oblak ne ve, in val ne kam,
kam nese me obup, ne znam.

Samo to znam, samo to vem,
da pred obličje nje ne smem,

in da ni mesta vrh zemlje,
kjer bi pozabil to gorje.

Zdravljica

Prijatljji, obrodile
so trte vince nam sladko,
ki nam oživlja žile,
srce razjasni in oko,
ki vtopi
vse skrbi,
v potrjih prsih up budi!

Komu najpred veselo
zdravljico, bratje, čmo zapet?
Bog našo nam deželo,
Bog živi ves slovenski svet,
brate vse,
kar nas je
sinov sloveče matere!

V sovražnike 'z oblakov
rodu naj našga trešči grom;
prost, ko je bil očkav,
naprej naj bo Slovencev dom,
naj zdrob
njih rok
si spone, ki jim še težé!

Edinost, sreča, sprava
k nam naj nazaj se vrnejo;
otrok, kar ima Slava,
vsi naj si v roke sežejo,
da oblast
in z njo čast,
ko pred, spet naša bosta last!

Bog živi vse Slovenke,
prelepe, žlahtne rožice;
ni take je mladenke,
ko naše je krvi dekle;
naj sinov
zarod nov
iz vas bo strah sovražnikov!

Mladenči, zdaj se pije
zdravljica vaša, vi naš up;
ljubezni domačije
noben naj vam ne vsmrti strup;
ker zdaj vas
kakor nas,
jo srčno branit' kliče čas!

Živé naj vsi narodi,
ki hrepene dočakat' dan,
ko, koder sonce hodi,
preprij iz sveta bo pregnan,
ko rojak
prost bo vsak,
ne vrag, le sosed bo mejak!

Na zadnje še, prijatljji,
kozarce zase vzdignimo,
ki smo zato se zbrat'li,
ko dobro v srcu mislimo;
dokaj dni
naj živi
vsak, kar nas dobrih je ljudi!

CELOVEC

Nedeljska služba božja za naprej zopet ob pol devetih v slovenski cerkvi v Priesterhausgasse. Popoldne ob štirih blagoslov.

OPOZORILO PEVCEM

Vse pevke in pevce opozarjamo, da je pevska vaja vsak torek zvečer ob 20. uri v Mohorjevi hiši na Viktringer Ringu št. 26, v sobi št. 4.

Pridite vsi in točno ob označeni uri.

Krojaštvo
za dame in gospode

Phillip Keamee

Celovec-Klagenfurt, Theatergasse 4

Najsolidnejša in najmodernejša
izdelava za vsak okus

DJEKŠE

Na sv. Štefana 1921 je umrl na Djekšah ugledni kmet Rožanc Matija. Na nagrobnem spomeniku stoji, da je bil duhovni oče bivšega prevaljskega dekana Matevža Riepla; da je bil zgleđen gospodar in cerkveni ključar. In nazadnje še: Bog mu daj — sveti raj! Ker ni imel otrok, je posinovil dosedanjega Rožanca Franca in mu izročil posestvo. A tudi ta zakon je ostal brez potomstva. Zato sta dosedanja lastnika Rožanceve kmetije posinovila Rebernikovega Lipeja iz Hudega kraja z namenom, da mu izročita kmetijo. A človek obrača, Bog pa obrne. Lipej je moral na vojsko in se ni več vrnil. Tam gori v baltičkih deželah nekje je izgubil in se ni več oglašil. Gotovo ga ni več med živimi.

Zopet je bilo treba Rožancevim misliti na novega naslednika. Komu izročiti lepo posestvo? Pohojčnikov Francej naj bi bil novi Rožanc. Sli so k notarju in prepisali nanj posestvo. A katarja bo mlada Rožancinja? Govorilo se je sem in tja, a naenkrat se je sedaj

Sedaj lahko kupite Vaš radio še
v miru, zato obiščite že sedaj
Vašo radio-trgovino

Otto Gaggi

Beljak

OTTO GAGGI VILLACH

(Zraven Parkhotela)

jeseni raznesla govorica, da bo mlada Rožancinja Grubelnikova Luci. In res, novembra sta bila trikrat oklicana in na god sv. Virgila, 27. novembra, se je pripeljal nevestin sorodnik gospod Lenc Kaselj in ju je poročil.

Poroča je bila pozno popoldne z dvema mašama. Gospod Lenc je pri poročnem govoru polagal ženinu in nevesti tole na srce: Dobro si nataknila poročna prstana, kajti prstan pomeni zakonsko zvestobo. Lansko leto je bilo v Avstriji 12.000 razporok. Ibi narazen v zakonu je postalo moderno. A slaba je taka modernost. Bojta se biti moderna, na ta način! Ohranite stare domače šege in navade. Naslonite se na Kristusa. S Kristusom se da vse prenesti.

Svatba je bila na nevestinem domu pri Grubelniku. Bog daj mlademu paru svoj vsestranski blagoslov!

Za Martinovo nedeljo so nas obiskali gosp. prošt Benetek. Vedno se veselimo njihovega obiska. Imeli so na Martinovo nedeljo pridigo. Z Visoke Bistrice je prišel gosp. Memmer in imel nemško pridigo. In še nekaj zanimivega ne smemo pozabiti. Iz Gorenč je prišla na Martinovo V-ova mati. Pripeljala se je do Velikovec z avtom. A na Djekše je avtobus že prej odpeljal in bi bila morala čakati na popoldanjsni avto. Ona pa jo je udarila kar peš

iz Velikovec na Djekše kljub svojim 75letom. Rabila je 6 ur. Seveda bi se bila raje peljala, a noben avto ni hotel obstati in jo vzeti s seboj. Prejkone so si mislili vozniki: „Stara žena naj peš gre!“ In šla je! In prišla je ob dveh popoldne gori na Djekše — in kar je prav posebno treba omeniti: še tešče! In ob dveh popoldne je prejela v cerkvi sv. obhajilo! Čast taki žilavi vztrajnosti in gorečnosti!

DOBRILA VAS

Po daljšem presledku se spet oglašamo v „Našem tedniku“. Prejšnji teden smo imeli kar tri pogrebe. Zopet se je oglašil zvon in nam naznanjal, da je nepričakovano umrla nadvse dobra Boltova mati, Elizabeta Sienčnik. Rajna mati je bila znana po vsej Podjuni; rada je prebirala Mohorjeve knjige, bila je naročnica „Koroškega Slovenca“. Zdaj pa, ko ni zaradi slabega vida več mogla sama brati, so ji drugi brali naše časopise. Rada je Boltova mati obiskovala igre, zelo je ljubila slovensko domače petje.

Pokojna je bila rojena 18. novembra 1870 na prelepi kmetiji v znani vzgledni Volavčnikovi družini v Grabalji vasi. Po smrti svojega očeta se je preselila k svoji sestri Ani, ki je bila poročena v Žitari vasi. — Ko je Boltov oče izgubil svojo prvo ženo, ni mogel ostati sam s svojim sinom, mahnil jo je v Žitaro vas in tam poprosil Volavčnikovo mater, naj mu dajo svojo pridno hčer Lizo za ženo. Vedel je dobro, da mu bo ta dobra, pridna, poštena in zvesta žena, kar se je tudi zgodilo. Dne 17. januarja 1909 je bila v Žitari vasi poroka, poročal je sedanji gospod župnik Valentin. Po poroki so imeli gostijo na nevestinem domu pri Kopancu, nato pa je odpeljal Boltov oče svojo ženo na prekrasno malo posestvo v Dobrolo vas.

Ni se ustrašila mlada žena ne dela ne otroka iz moževega prvega zakona, v srečnem krščanskem zakonu jima je Bog dal še dva otroka. V srečo pa je kanila velika grenka kaplja žalosti. Prišla je prva svetovna vojna, oditi je moral sin Pavle, ki se ni več vrnil. Bridke ure žalosti so sledile; v Bogu pa sta našla oba tolažbo.

Najhujši udarec pa je bil, ko je izgubila Boltova družina v januarju leta 1939 svojega pridnega očeta. Pa to še ni bilo dosti, prišla je druga svetovna vojna in sin Jaka je moral spomladi leta 1940 k vojakom. V veliki skrbi sta doma čakali mati in sestra, v veliki skrbi sta bili tudi in v vednem strahu za časa preganjanj ter izseljevanja Slovencev, saj sta vedeli, da je tudi Boltova družina kot zavedna slovenska družina na seznamu onih, ki naj bi bili izseljeni. Bog pa je uslišal zaupno molitev ter je obvaroval Boltovo družino še te nesreče.

Po minuli vojni se je srečno vrnil sin Jaka, kateremu je mati izročila posestvo. Jaka se je poročil koncem avgusta leta 1948 in mati, kateri so moči že pešale, je odšla v svojo sobico, ter tam in v cerkvi v molitvi preživela večji del dneva. Po kratki bolezni je dne 20. novembra mirno v gospodu zaspala. Poslovila se je od tega sveta z molitvijo in s slovenskim nageljnem na prsih, saj je tako ljubila rdeče nageljne.

Lep sončni dan je privabil mnogo sorodnikov, znancev in prijateljev ob blizu in daleč, ki so spremljali na prvi petek v mesecu decembru pokojno Boltovo mater k večnemu miru in počitku k Devici Mariji na gori. Mil. gospod prošt so orisali življenje preproste matere, ki je živila za Boga in za delo ter za družino. Dobro pripravljena je sprejela sv. zakramente za umirajočo in je nato v molitvi izdihnila svojo dušo.

Vsem, ki so rajno mater spremljali

na zadnji poti, naj ljubi Bog poplača. Rajni Boltovi materi naj Bog podeli večni mir in pokoj! Boltovi družini naše iskreno sožalje.

GORENČE

Naša farna družina je priredila na predvečer svetega Miklavža primerno igrice, nato pa je sledilo obdarovanje otrok. Igre so se otroci naučili v petih dneh in so jo kar dobro podali. Pri vsem smo videli, da ima mladina veliko veselje do udejstvovanja na odru. Da pa so prišli pri obdarovanju tudi vsi otroci na vrsto, so dobrotniki dali darove na razpolago in tako je bilo veselo vse: staro in mlado. Posebno se farna mladina zahvaljuje lastniku prostorov.

LIPICA PRI RUDI

Naša šola je dobila zopet novega učitelja v osebi g. Mory-ja. Gospod učitelj nam ni neznan in pričakujemo, da se bo točno držal učnega načrta.

KOTMARA VAS

Slovensko prosvetno društvo v Kotmari vasi je postalo letošnje leto zelo živahno. V soboto zvečer, dne 25. novembra, smo vprizorili dve veseli igri, in sicer: „Vedeževalka“ in pa „Jeza nad petelinom“. Vsi igralci so svoje vloge dobro izpeljali, kar moramo še posebej poudariti, ker so bili večinoma vsi igralci še novinci.

Mešani pevski zbor je zapel pet lepih domačih pesmi. Tudi v tem zboru je nad polovico pevcev še novincev, vendar so se zelo dobro odrezali. Želja vseh kotmariških Slovencev in tudi seveda njihovega pevovodja je, da bi ostali vsi zvesti pevskega zboru in da bi z veseljem peli tudi pri cerkveni službi božji. Naj bi se vsi zavedali, da smo v Kotmari vasi še trdni, neomajni in zavedni Slovenci in nas ne more noben vihar odtrgati od naroda in od Boga.

V nedeljo, dne 17. decembra, bomo ob dveh popoldne v Velinji vasi ponovili igro in petje. Pristrčno vabimo vse prijatelje poštene zabave, naj pridejo pogledat in poslušat to prireditev.

Za božič Vas tudi že sedaj vabimo na veselo igro „Županova Micka“, ki jo bomo igrali pri Plajerju na dan sv. Štefana ob dveh popoldne. Kdor bo prišel, mu gotovo ne bo žal, vsak se bo mogel nasmejati po mili volji.

V Čahorčah je nedavno umrl Alojzij Vaste, p. d. Hanž. Veliko je moral zaradi težke bolezni pretrpeti v zadnjem letu. V najlepši moški dobi — bil je star šele 47 let — nas je zapustil ter odšel tja, kjer ni več trpljenja in ne solz. Mešani pevski zbor mu je v slovo zapel žalostinke pred hišo žalosti in na pokopališču. Naj počiva mirno v domači zemlji, žalujočim Hanževim pa izrekamo iskreno sožalje.

GLOBASNICA

Vsi, ki smo se udeležili miklavževanja v nedeljo 3. decembra pri Šoštarju, smo odšli dobre volje in z najlepšimi vtisi na svoje domove, tudi če nam ni nič Miklavž prinesel. Še zlepa nismo videli kaj tako dovršeno odigranega na našem odru. Domači igralci so nam zagrali celo dr. Gržinčičevo spevoigro „Miklavž prihaja“. Tako lepe so te melodije, da jih človek kar ne more pozabiti.

Letos je nastopilo na našem obširnem odru kar 26 angelčkov, ki so peli in rajali, da je bilo veselje. Zdelo se nam je kot bi bili v pravih nebesih. Koderček je tako veselo letal na zvezdi „Danici“, kamor so ga oče Bog poslali. Kakor je bilo nebo lepo in veselo, tako je bil pekel strašen. Parklji so bili tako hudi, da smo se jih zares bali. Marsikoga so tudi namazali, pa ne s palico, čeprav bi zaslužil ta ali oni, ampak samo s sajam. Šele ko sta se škratolin in Kosmatin privabila iz peklenškega brezna, nam je malo odleglo.

Nadvse veličasten pa je bil prihod svetega Miklavža v zboru angelcev. Letos je imel res škofov nastop in je marsikatero modro povedal, da si jo je prizadeati lahko zapisal za uho. Imel je s seboj veliko daril, da se je kar po-

til pri razdeljevanju. Seveda, v nebesih nimajo kart kot tu na zemlji, ki se nam spet radi Koreje obetajo.

Na predvečer je sveti Miklavž hodil tudi po hišah in pridne otroke obdaroval. Ponekod so pa kar sami parklji hodili, ker so baje svetega Miklavža „pocetljali“.

SKOFIČE

Sv. Miklavž se je oblekel v lepo beli plašč, pa tudi novo mitro si je kupil. Opozoril je nas, naj ostanemo pridno doma — „Doma pa kaj ima,“ je rekel. In kaj čemo kot pa ubogati. Ker pa ni ukazal: „Roke na klop,“ hočemo urednika ubogati in bralcem „Tednika“ povedati, kako smo se letos kot v svetem letu opogumili in se povzpeli na 13 — oziroma na 14 porok.

Od leta 1928 je to prvičkrat. O rekordu si še ne upamo govoriti. Toda prekosili smo zadnje sv. leto 1925, ko je bilo 11 porok. Od tedaj smo imeli dvakrat po 7, dvakrat po 8, štirikrat po 10, enkrat pa 12 porok. Drugače trikrat po 6. Če vse te še drže, nas ne smete vprašati. To ne spada v sv. leto.

Kot smo zadnjič poročali, sta bila Fric Kovač in Kramarjeva Kristi že na deski. Danes šele moremo povedati, da se nista premislila in sta se vendarle življenjsko zvezala in obljubila zvestobo.

Pri Modrijevem Foltiju pa je nas modrejši prehitel. Kaj čemo, če je Kapovo Franco odpeljal na Klopce. „Modra bodita in Boga se bojta,“ smo zaklicali za njima. Se še vidimo na vi. gred, ko bomo spet na Turje hodili drvarit.

Kar vzporedoma s prej imenovanimi pa je mladi Ajton podal svoji Mojčiji — naša pesem naj razlaga izraz — iz Trebinje roko za skupno pot skozi življenje. Ta je pač vedel, kaj se v Pinjevasi godi in si je rekel: „Nadomestilo mora biti“ in je šel po svojo nevesto v šentiljsko faro. Plajarca na Klopcah in Peter na Gori sta priči. Nihče ne more reči, da smo nevesto ukradli. Upamo, da bosta mlada dobro harmonirala. Dela imata dovolj, da jih „firbic“ ne bo „mantral“. Upamo tudi, da bosta gledala na sv. Martina, ko vendar nima škofovske palače.

Sosed, Hofnjakov Lojz in Nanej sta gledala ta naval na podružnico — majal se je že leseni jezdec na strehi — in sta sklenila priti k sv. Mihaaju. Bilo je že malo pozno. Nista poslušala na ugovor sv. Katarine in sta si morala s svati vred pustiti celo pot škropiti. „Korajža velja,“ so si rekli. Juckali so, da je Turje odmevalo. A muzikantarji so imeli svoje težave. Toda vsi skupaj so to razumeli kot nebeški blagoslov.

Bog daj vsem novoporočencem svoj blagoslov. Držite, kar ste pred Bogom in pričami slovesno obljubili. Priporočajte se dnevno zaščitniku zaročencev sv. Miklavžu in tudi po telesu Vnebo. vzeti!

PREKLIC

Svoje izjave v gostilni Hartmann z dne 16. XI. 1950, v kolikor so žalile ali bi mogle žaliti kogar koli, posebno g. Tomo Kuper, tem potom preklicem. — Gospodu Tomo Kuper se zahvalim, da je opustil tožbo.

Dolfe Picej.

POMAGAJTE UBOGIM

Uboga devetčlanska družina s šesti. mi šoloobveznimi dekleti v starosti od 7—15 let prosi za božične praznike dobrobršne Slovence za ponošeno obleko in perilo. Naslov v upravi lista.

Ste že naročili

Mohorjeve knjige?

Izšle so Mohorjeve knjige za leto 1951. Lep koledar z barvnimi platnicami in pisano vsebino iz vseh področij, ki se tičejo naših ljudi. Stane šilingov 6.— Krasna povest iz Ziljske doline: „Zemlja“ . . . Stane šilingov 3.— Otroški molitvenik. Stane šilingov 3.—

Mohorjani, prigrasite se za knjižni dar Družbe sv. Mohorja v Celovcu za leto 1951

Krmljenje krav ob telitvi

Največje število krav ima teleta v zimskem času. Zato ne bo odveč, ako v tem času opozorimo živinorejce na najprimernejši način krmljenja in na oskrbovanje krav zadnje tedne pred telitvijo ter takoj po telitvi.

Od krmljenja krave v tednih pred telitvijo in od ravnanja s kravo ter od krmljenja neposredno in prve dni po telitvi je v odločilni meri odvisno, koliko mleka bo dajala ta krava ne samo takoj po telitvi, ampak skozi celo leto. Zato pa je tudi tako važno, da v tem času kravo pravilno krmimo, saj se napačno pri krmljenju v tem času pozna skozi celo leto in moremo te napake popraviti šele pri prihodnji telitvi. Včasih pa teh napak sploh ni mogoče več popraviti in smo z napačnim krmljenjem in z napačnim ravnanjem krave pred telitvijo in takoj po telitvi pokvarili kravo za vedno. Sami si pa moremo izračunati, kakšno veliko gospodarsko škodo smo si s tem napravili.

Krma pred telitvijo

Pravilno je, da zadnjih šest do osem tednov pred telitvijo krava ne daje mleka. Napačno pa je misliti, da zato ker krava ne daje mleka, krave ni treba dobro krmiti. Saj ravno v tem času potrebuje krava mnogo hranilnih snovi, da se more pravilno razvijati tele v kravi. Ravno v zadnjih tednih brejosti se v največji meri razvija okostje nastajajočega teleta. Za tvorbo kosti pa so potrebne predvsem rudninske snovi, ki jih mora breja žival dobiti v zadostni meri v krmi, ker bi jih drugače morala vzeti iz lastnega telesa. Pomanjkanje zadostne količine rudninskih snovi v krmi more torej škodovati zdravju breje živali in škoduje istočasno tudi razvoju teleta v breji živali.

Pa ne samo za tvorbo okostja nastajajočega teleta potrebuje breja krava zadostni rudninskih snovi. Ravno zadnje tedne pred koncem brejosti nabira in zbira krava v telesu rudninske snovi in sicer predvsem apno, sol in fosforne spoje. Ko začne po telitvi krava zopet dajati večje količine mleka, v njem oddaja precejšnje količine rudninskih snovi. Tudi pri najboljši krmi ne bi mogla krava toliko rudninskih snovi prebraviti kakor pa jih izloča v mleku. Zato se krava s temi potrebnimi rud-

Zrak in gibanje.

Največ pripomoremo do lažje in pravilne telitve, ako breje živali pravilno krmimo in ako z njimi pravilno ter razumno postopamo. Predvsem je nujno — kakor je že preje omenjeno —, da dobijo živali v krmi zadostno rudninskih snovi. Do pravilne in lahke telitve pa pripomore v veliki meri, ako je bila krava vsak dan, tudi ob slabem vremenu in tudi zadnje dni brejosti, izven hleva, kjer se je mogla prosto gibati. Redno vsakodnevno gibanje breje krave na prostem je namreč najboljše, najzanesljivejše, najenostavnejše pa tudi najcenejša priprava na telitev.

Z brejo kravo je treba pravilno ravnati in jo je treba pravilno krmiti pred telitvijo, potrebno pa je z njo pravilno ravnati in jo pravilno krmiti tudi po telitvi.

Pri telitvi sami izgubi krava velike količine tekočin, ki odtečejo iz telesa neposredno pred telitvijo, izločijo pa se tudi med telitvijo samo in pa pozneje s trebilom. Razen tega potrebuje

krava takoj po telitvi večje količine vode za tvorbo mleka, saj večji del mleka sestavlja voda. Razumljivo je zato, da potrebuje krava takoj po telitvi velike količine vode.

Napajanje po telitvi

Ako kravo napajamo, popije vedno samo toliko vode kakor jo potrebuje. Tudi pred telitvijo in po telitvi ne bo popila krava več vode kakor pa jo telo nujno potrebuje. Zato ni treba imeti pri napajanju krave pred telitvijo in pa neposredno po telitvi nobenih posebnih pomislekov, koliko vode in kakšno vodo bi smela krava dobiti. Nobene potrebe tudi ni, da bi kravi dajali samo tople napoje, ker ji hladna voda ne bo prav nič škodovala. Zato kravo pred telitvijo, zlasti pa še po telitvi napajamo kakor navadno in pustimo, da krava pije, kolikor sama hoče. Še dobro je, da malo več pije in je zato celo priporočljivo, da primešamo vodi malo otrobov ali krmilne moke. Ako popije pri tem krava 30 ali tudi 40 litrov vode, ni treba imeti prav nobenega strahu.

GOSPODARSKE VESTI

NOVA PETROLEJSKA ČISTILNICA.

Anglo-ameriška petrolejska družba gradi v Fawleyu blizu Southamptona novo petrolejsko čistilnico. Stroški gradnje bodo znašali približno 38 milijonov funtov sterlingov. V novi čistilnici bodo predelali letno 110.000 sodov surovega petroleja in izdelali pet milijonov ton petrolejskih izdelkov.

Čistilnica bo verjetno dograjena v januarju 1952. Izdelovala bo približno 25 odstotkov celokupnih petrolejskih izdelkov Velike Britanije. Nudila bo stalno zaposlitev približno 2000 delavcem.

SVETOVNA PROIZVODNJA KOSITRA.

Po podatkih ameriškega rudarskega urada je svetovna proizvodnja kositra v letu 1949 dosegla 165.000 ton, pri čemur ni vpoštevana Sovjetska zveza, glede katere podatki niso na razpolago. Ta proizvodnja je sicer za 6% večja kot proizvodnja leta 1948, vendar dosega samo dve tretjini vrhunske proizvodnje leta 1941. Od navedene proizvodnje v letu 1949 odpada 60% na azijske dežele, 22% na južno Ameriko, 15% na Afriko in 3% na druge dežele. Rudniki Združenih držav so dali komaj 70 ton te važne kovine, medtem ko so Združene države porabile okoli 75.000 ton kositra, kar je pa vseeno 20% manj kot leta 1948. Največ kositra producirajo na Malajskem polotoku: nad 55.000 ton.

BANANE.

Največji jedci banan na svetu so nedvomno državljani Združenih držav, ki so v letu 1949 pojedli 47% svetovnega izvoza tega okusnega sadu.

Največ banan pridelata Kostarika, za njo Honduras in Guatemala (tri male republike v Srednji Ameriki), ki tudi največ banan izvažajo.

Svetovna produkcija banan za izvoz je letno 94.000.000 grozdov, od katerih so jih Združene države prevzele 60.000.000.

VETER BO PRIHRANIL PREMOG.

V Londonu so te dni zaključili konferenco, na kateri so evropski predstavniki razpravljali, kako bi pri proizvodnji elektrike nadomestili premog s silo vetra. Po splošnem mnenju so uspehi zelo zadovoljivi. Konferenco je sklicala Organizacija za evropsko gospodarsko sodelovanje. Načelnik industrijskega oddelka nizozemskega narodnega raziskovalnega sveta prof. H. Dresden je poročal, da so znani holandski mlinci na veter neustrezajoči in neekonomski. Francoski predstavnik Crescent je izjavil, da si Francija prizadeva, da bi našla primerne prostore.

kjer bi namestila kakih 100 merilnih naprav in da medtem proučuje naprave za mline na veter, ki bi bile najbolj uspešne. Na Danskem že obratuje kakih 70 do 80 tovrstnih mlinov, ki so dali do zadnjih štirih ali petih letih kakih osemnajst milijonov enot električne sile. Sodiijo, da bosta prihodnje leto v Veliki Britaniji obratovala dva mlin na veter in upajo, da bodo v doglednem času postavili na močvirnatem področju britanske obale nekaj stotin takih mlinov, ki bodo dajali od deset do petnajst odstotkov celokupnega toka, ki ga potrebuje Velika Britanija.

IZDELOVANJE VOLNE IZ POSNETEGA MLEKA

V Bradfordu so preizkusili vzorec volne, ki so jo izdelali iz posnetega mleka. Sodiijo, da je ta volna najboljši nadomestek pristne volne, ki so ga do zdaj izdelali. Volna iz mleka je za dve tretjini do tri četrtine cenejša kot pristna. Predsednik neke velike londonske uvozne tvrdke T. Macpherson je dejal: „Mešanje pristne volne z umetno bo zelo pocenilo oblačila. Strokovnjaki bodo lahko samo z znanstvenimi poskusi ločili umetno volno od pristne.“

NAJBOLJŠA MLEČNOST

Doslej največjo količino mleka v enem dnevu (24 ur) je dala krava pasme Jersey. Krava, ki je stara sedaj 7 let, je dala v enem dnevu 61,5 litrov mleka in je s tem dosegla svetovni rekord.

NARAVNI GUMI.

Ameriško trgovinsko ministrstvo je objavilo poročilo mednarodne komisije za proučevanje vprašanj gumija, po katerem je bila svetovna proizvodnja naravnega gumija v prvih 9 mesecih 1950 za 23% višja kot v istem obdobju lanskega leta.

Od te količine je porabila industrija v Združenih državah 41%.

Produkcijo naravnega gumija v prvih 9 mesecih 1950 cenijo na 1.335.000 ton, od katerih je porabila ameriška industrija 548.000 ton. Svetovna produkcija v istem obdobju lanskega leta je bilo 1.089.500 ton.

IZVOZ SULFAMIDNIH ZDRAVIL.

Vlada Združenih držav je iz varnostnih razlogov sklenila uvesti nadzorstvo nad izvozom sulfamidnih zdravil: penicilina in streptomicina. Če vrednost izvoza ne presega 100 dolarjev, ne bo potrebno izvozno nakazilo, razen če niso zdravila namenjena v Sovjetsko zvezo ali v Sovjetom podložne države.

Zaradi zmanjšanja povpraševanja po sladkorju na domačem tržišču bodo

Tudi ni treba imeti nobenega strahu pred hladno vodo in zato ni prav nobene potrebe, da dobi krava pred telitvijo ali pa po telitvi samo tople napoje. Tudi ako je krava vsled naporne in težkega poroda zmučena in znojna, ni prav nobene nevarnosti, ako tudi v mrzlem zimskem času kravo napojimo s hladno vodo. Tudi pri takem napajanju naj velja, da pustimo kravi, naj pije, kolikor hoče. Tako napajanje povzroči manj dela, najmanj neprijetnosti, je pa za kravo najbolj primerno in more preprečiti tudi marsikatero bolezen, ki se pojavijo kot posledica telitve in kot posledica velike izgube krvi in drugih telesnih tekočin med telitvijo in po telitvi.

Res je, da krava zadnje tedne pred telitvijo ni dajala mleka, vendar je morala velike količine hranilnih snovi porabiti za tvorbo teleta v telesu. Zato je krava po telitvi vedno izčrpana, četudi smo jo pravilno krmili. Vse oddane in izgubljene snovi je treba nadomestiti. Razen tega oddaja krava po telitvi veliko množino hranilnih snovi v mleku, tudi te snovi je treba deloma nadomestiti in tako omogočiti, da krava tudi more dajati večje količine mleka. Zato je nujno, da vse te potrebne hranilne snovi dobi krava v krmi.

Krava molze pri gobcu.

Takoj po telitvi, dokler se krava še ni iztrebila, dajemo kravi predvsem seno. Ko pa se je krava iztrebila, pa moramo dati tudi krepko krmo, ker tako krmo krava potrebuje. — Sicer pri zadnji ureditvi cen in plač ni bila spremenjena cena mleku in verjetno tudi ne bo, vendar se pri današnjih cenah za močna krmila še vedno izplača krmiti molznim kravam krepka krma. Največ pa moremo doseči s temi krmili v času, ko je krava še na novem mleku, torej prve tedne po telitvi. Ako želimo, da nam krava daje čim več mleka, moremo to doseči najuspešneje pa tudi najceneje, ako kravo pravilno in zadostno krmimo takoj prve dni in tedne po telitvi.

Ako kravi ne dajemo po telitvi primerne krme, mora krava jemati snovi, ki jih potrebuje za izločanje mleka, iz lastnega telesa. Taka krava najprej hujša, izgublja na teži in daje nato vedno manj mleka. Ako se šele takrat spomnimo na dobro in pravilno krmljenje ter na krepka krmila, je to že zelo pozno in navadno tudi prepozno, ker bomo na to le z velikimi stroški mogli tako kravo spet spraviti do pravilnega telesnega stanja in tako omogočiti, da daje več mleka. Kar je namreč takoj po telitvi zamujenega vsled nepravilnega in nezadostnega krmljenja, je pozneje skoraj nemogoče popraviti ali samo počasi in z velikimi stroški.

Zato mislimo ob telitvi krav vedno na to, da bomo kravo pravilno in zadostno krmili pred telitvijo, da bomo z njo pravilno ravnali med telitvijo, da jo bomo zadostno napajali po telitvi in da jo bomo nato tudi pravilno in zadostno krmili.

povečali izvozne kvote. Domača potrošnja sladkorja je padla od 1.188.000 ton v juniju na 506.000 ton v oktobru. Zaradi tega bodo lahko izvozili znatne količine sladkorja na tuja tržišča in uredili tudi primerne zaloge za ameriške potrošnike.

KAMENČKI ZA VŽIGALNIKE

Znano je, da je najboljša svetovna izdelovalnica kamenčkov za vžigalnike kemična tovarna v Treibachu na Koroškem. Ta tovarna je dosegla letos v septembru nov rekord, ko je izdelala za 10 ton kamenčkov. V letih 1937 in 1949 so bile odgovarjajoče številke samo 2 oziroma 3,9 ton.

Za porabo v državi je dala tovarna na razpolago 1 tona proizvodnje, 9 ton kamenčkov pa je šlo v inozemstvo. Pa tudi precejšen del kamenčkov, ki so bili določeni za domačo potrošnjo, je bio izvožen kot sestavni del vžigalnikov.

Tovarna v Treibachu je dobila od ECA dovoljenje za nakup ceriumklorida in cerita, ki je surovina za izdelovanje kamenčkov za vžigalnike. Za nakup teh surovin je dala ECA na razpolago iz Marshallovega načrta 145 tisoč dolarjev.

KUPUJEM star zlat in srebrn denar.
Vsakovrstne ure in zlatino dobite po
najnižjih cenah pri

F. Karner - URAR

Celovec, Burggasse 8

ninskimi snovmi preskrbi že pred koncem brejosti in zbira te snovi v telesu. Iz tega pa moremo razvideti, da moramo s primerno krmo kravi omogočiti, da more že pred telitvijo zbirati večje količine rudninskih snovi v telesu za čas po telitvi.

Breja krava naj torej tudi v času, ko ne daje več mleka, dobiva predvsem dobro, sladko travniško seno. Samo seno pa navadno ne zadošča. Zato krmimo dnevno še približno 1 kg močne ali krepke krme. Kot tako izberemo eno ali drugo vrsto oljnatih tropin. Poleg tega pa dajemo breji kravi še tudi nekaj klajnega apna in živinske soli in sicer od vsakega približno po eno žlico na dan. — Zelo je razširjena navada, da mora dobiti breja krava v zadnjih dneh brejosti kuhano laneno seme ali pa napoj lanenega semena, ker to olajša telitev. Pravilno pa je, da ne dajemo dodatka krepke krme šele zadnje dni neposredno pred telitvijo, ampak že ves čas, ko krava ne daje mleka. Ni pa zato ravno potrebno dajati lanenega semena, ki je razmeroma draga krma, ker imamo cenejša krmila na razpolago. Ni namreč resnica, da bi ravno laneno seme s svojo sluzavostjo omogočilo lažjo telitev, saj sluz lanenega semena ne more preiti skozi prebavne organe in nato po krvi v maternico in v kanale, ki vodijo iz maternice.

ZA GOSPODINJE

Recepti za božična jedila

Bežen pogled v kuharske knjige, ki so jih uporabljale naše prababice, nas navdaja z občudovanjem za njihovo izredno sposobnost. Gostje so morali imeti precej zajetne želodce, da so lahko pospravili številne kose govedine, koštrunovega mesa, divjačine, perutnine, različne zelenjave in nekaj izbranih sladkarij, iz katerih so svojčas obstojali božični obedi.

V tistih časih so bile kuharice ponosne na svoje delo. Skrbno so hranile kuharske knjige, ki so kot dragocena dediščina prehajale iz rodu v rod. V roke mi je prišla ena taka knjiga, našla sem v njej nekaj receptov za jedila, ki bi jih tudi dandanes še lahko napravile. Naj vam jih nekaj izdam?

Najprej dober recept, da boste lahko postregle sorodnikom, ki pridejo k vam na obisk za božič:

„Vmešaj primerno količino maščobe v pol kg moke, dodaj ščepec soli in žličko pecilnega praška. Prideni rozine, kolikor jih pač imaš. Vmesi v trdo testo nekoliko vode in vina. Izoblikuj srednje velike kepe, katere cvri na vreli masti, dokler ne bodo postale zlato-rumene. Ne izgubljal časa, ampak vsemi se za mizo in jejte. Tople so namreč boljše kot mrzle!“

Morda se bodo sorodniki povabili in ostali še na večerji. Tudi za ta primer vam lahko postrežem z dobrim receptom:

Vaša zimskošportna oprema

je v športni hiši

„Davos“
(K. KUNTSCHITZ)

Celovec-Klagenfurt, Bahnhofstr. 26, Tel. 22-49

„Za to jed potrebujete dve jajci, 1,15 dkg naribanega sira in 60 gr masla. Najprej spenite maslo, kateremu dodate naribani sir in pozneje dobro stepeni jajci z nekoliko popra, soli in kruhovih drobtin, da postane zmes dovolj trda. Iz te zmesi napravite majhne kepe, katere povaljate v kruhovih drobtincah in cvrete na vroči masti, dokler ne zarumenijo. Na mizo jih lahko daste s paradižnikovo omako.“

Vsaki gospodinjji pridejo prav mrzle jedi, zato jim bo dobrodošel naslednji nasvet. To je izrazita božična jed. Imenuje se „zavitek iz kuretine“. Napravite ga pa takole:

„Speci mladega piščanca in pol kg mehke svinjine. Ko je meso na pol pečeno, odstrani od svinjine zgornjo skorjo in peci nato še eno uro. Medtem pripravijo dobro testo s slanino in maslom. Piščanca zreži na majhne kos-

ce, svinjino pa na rezine. Posebej pripravi mesno zmes, iz katere delajo klobase, trdo kuhana jajca in gnjat. Razvaljaj testo in pokrij z njim dno in obod ponve ali pekača in prihrani nekoliko testa, da ga daš na vrh. V ponvi položi sedaj razrezanega piščanca, ostalo izpolni s svinjino in mesom za klobase ter rezinami trdo kuhanih jajc, s katerimi pa ne smeš skopariti; na vrh položi tenko narezano gnjat. Ko si vsemu dodala primerno množino soli in popra, prilij omako, v kateri si pekla piščanca in svinjino ter pokrij s testom, katero si prihranila v ta namen. Da bo para uhajala, napravi dve luknji, čez katere pokrij list iz testa. Kuhaj v vreli vodi poldrugo uro in pusti nato, da se shladi.“

Sedaj pa še nekaj za sladkosnede goste. Sledeči recept izvira iz 16. stoletja:

„Približno pol litra mleka segrevajte toliko časa, da postane mlačno ter mu

dodajte žličko sirila in ščepec soli. Ko se mleko zgrize, pustite, da se vso noč odceja skozi tanko tkanino. Skuti, ki jo boste na ta način dobile, primešajte 1,5 dkg masla, katero morate zdrobiti skozi sito. Segrevajte dva rumanjaka, katerim dodate žličko žganja. Oluščite in sesekljajte 15 gr sladkih mandljev in dodajte jih skuti z nekoliko sladkorja, cimeta v prahu in soka ter nastrgane lupine polovice limone. Iz maslenega testa izoblikujte rogljičke, katere napolnite z gornjim nadevom in potresite z rozinami. Pecite v vroči peči.“

Za konec pa še en božični recept:

„Vzemite pol kg moke, pol kg sladkorja, pol kg masla, 15 gr kumne in nekaj muškatnega oreha in vse to dobro zmešajte. Nato vzemite tri jajca in jih dobro stepite. Jajcem dodajte tri žlice belega vina in prav toliko rožnega žganja. Tekočino dodajte zmesi moke in masla in ko boste testo dobro vgnatile, ga razvaljajte in zrežite iz njega različne oblike. Pecivo pecite na tenkem pekaču potem, ko ste mu naradile luknjice. Peč ne sme biti prevroč.“

RAZNE VESTI

NJIHOVA STVAR

V zahodnem Berlinu pripovedujejo naslednjo zgodbo:

„Neki visoki sovjetski uradnik je vprašal nekega ameriškega dopisnika, koliko zasluži ameriški delavec in kako potroši svoj denar. Dopisnik je odgovoril, da ameriški delavec zasluži približno 1000 dolarjev; 400 dolarjev potroši za hrano, 200 za obleko, 200 pa za druge potrebščine in zabavo.“ „Kaj pa stori s preostalimi 200 dolarji?“ vpraša sovjetski uradnik. „Oh, to je njegova zadeva“, se glasi odgovor.

Zdaj pa je vprašal Amerikanec, koliko zasluži sovjetski delavec. „Tisoč rubljev“, se glasi odgovor. „Šeststo rubljev izda za hrano, 400 za obleko, 200 pa za druge potrebščine in zabavo.“ „To je 200 rubljev več kakor zasluži“, pripomni Amerikanec. „Kje pa dobi teh dvesto rubljev?“ „Oh to pa je njegova zadeva“, se glasi odgovor.

REVČKI.

Bilo je v neki podložniški državi. Neki agitator je govoril, kako lepo je življenje v sovjetski družbi. Ko je končal, je vstal starejši kmet in potožil, kako to, da morajo biti on in njegovi tovariši oblečeni v cunjce.

„To ni nič hudega“, je odgovoril agitator. „Zdaj je poletje in dandanašnji milijoni ljudi na svetu sploh nimajo obleke.“

„Oh, revčki“, je vzdihnil kmet, zmajal z glavo in rekel: „Prav gotovo so že dalj pod Sovjeti kakor mi.“

V ZAČETKU JE BIL...

Neko jutro je Molotov vesel obiskal Stalina in mu povedal, da so sovjetski znanstveniki odkrili res nekaj čudovitega: Adam in Eva sta bila boljše-vika.“

„To je res sijajno“, prikima Stalin, „toda tega ne bomo smeli objaviti prej, dokler ne bomo imeli prepričljivih dokazov, kajti sicer bodo zahodni imperialisti trdili, da smo si to izmislili.“

„V tem primeru ne potrebujemo dokazov“, ga potolaži Molotov. Dejanja sama govorijo. Sovjetski znanstveniki so res prepričani, da sta bila Adam in Eva boljše-vika: nista imela oblek, ne stanovanja, jedla sta le jabolka in verovala sta v paradiž.“

Zima

Na mojem oknu led cveti,
pod belo težo drevje stoka
in burja za vogali joka,
na prazni veji vran kriči.

Ni dneva več, samo noči
raztezajo se čez planjave,
življenje je odšlo v daljave,
pod snegom moj potoček spi.

Stezi vse so zasnežene
in glava kakor ivje bela,
utrjena na prsi klone

Vse sapice so zastrupljene,
že trese se mi roka vela,
za večne gore sonce tone.

Limbarski

„Der Vetter aus Dingsda“

V celovškem mestnem gledališču je bila v petek premijera operete „Der Vetter aus Dingsda“, za katero je priredil glasbo Eduard Künneke. Glasba je lahkotna in vsebuje znane melodije in orkester pod vodstvom Thea Haslingerja v podajanju dobro zadene pravo živahnost. Skupno z odrsko slikarjijo, za katero je odgovoren dr. Wolfram Skalicki in z režijo, ki izključuje vse dolgočasne momente, ki bi utegnili nastopiti pri opereti.

V opereti nastopa le devet oseb, vendar predstavlja zabavno zaokroženost, ki vedro vpliva na gledalca in poslušalca. Axl Roll je kot režiser dobro rešil svojo nalogo. Tudi nastopajoči igralci: Adele Michl, Inge Ahrends, Albrecht Kornhäusl, Axl Roll, Karlheinz Schmidt, Karl Lechner, Emil Cingl in Karl Adam so tako igralsko kakor tudi pevsko prijetno podali svoje like: Adele Michl in A. Kornhäusl sta bila deležna še posebnega odobravanja za svoje petje. Inge Ahrends nas je ponovno prepričala, da je prava su-breta.

Zaradi svoje lahкотnosti in melodi-joznosti bo ta opereta razveselila še marsikoga, ki si jo bo ogledal.

Ugoden nakup in velika izbira
perila, volne in blaga

C. Maurec

Celovec-Klagenfurt,
Alter Platz 35.

Šivalne stroje najboljših svetovnih
znamk dobite najceneje in pod ugod-
nimi plačilnimi pogoji v zalozni stro-
jev, koles in glasbil

Johan Lomšek

ZAGORJE
p. Eberndorf, Ktn.

Nakup in prodaja:

STAREGA ZELEZA
UPORABNEGA ZELEZA
KOVIN
KOSTI
STAREGA PAPIRIA
CUNI

G. FRICK

CELOVEC-KLAGENFURT,
SALMSTRASSE 7 — Tel. 1486

FRANZ MODRITSCH

radijske in elektromehanične potreščine
Celovec-Klagenfurt, Wienergasse 4, Tel. 15-10Popravila radijskih aparatov - radijske
žarnice - material za antene - žarnice - ba-
terije - električni hladilniki - harmonike

Franc Feri Bükvič:

VANEK

(Odlomek iz zgodovinsko sociološkega romana
„Stoletna kmetija“)

(Nadaljevanje)

Vaneku se je raznežila duša, da je pozabil na ovire in sanjaril o bodočnosti: o sreči, o zemlji, ki jo bosta obdelovala in množila, o otrocih, ki jih bo rodila Katica in drugo. Tako dolgo je govoril in tako preprosto lepo, da so zalile Kato solze in da jo ni bilo več sram, da bi jih pred Vanekom skrila. Zazrl se ji je v svetle oči, Katica pa mu je vsa srečna pripela na klobuk cvet, ki ga je prej utrgala.

Molčala sta in mislila na lepo bodočnost, duše pa so se jima zlile v eno samo. Prijela sta se za roke in zadržanim dihom sta prisluškovala tihi harmoniji, ki sta jo čutila, a je v svoji zdravi kmečki preprostosti nista mogla izraziti.

Šele Katica je prekinila tišino in zašepetala: „Molila bom, da nama bo Bog pomagal.“

Vanek ji je hvaležno stisnil roke, ker je vedel, da je Katica s tem povedala vse: bodočnost, skrb in ljubezen.

Iz vasi se je slišalo otožno petje fantov.

Visoko je stal mesec in oblaki so se že razgubili, ko se je poslovil Vanek od Katiche z boječim poljubom, še daleč na cesti je čutil na ustih drhteče Katičine ustnice in tudi njeno solzo, ki mu je kanila na lice, a je ni obrisal, da jo je spotoma posušil veter.

Brezskrbno srečen je šel po bližnjici, temveč po cesti skozi vas. Pred Flisarjevo hišo ob plotu je stala gruča fantov in se glasno razgovarjala. Vaneka je stisnilo pri srcu, toda opogumil se je in stopil moško dalje.

„To je pa Katičin Vanek“, je zaslišal sovražen glas. Skrivaj je poškilil na fante in opazil, da ga izzivalno pogledujejo. Da bi se jih čimprej odkrižal, je pospešil korake. Tekel ne bi, ker ni bil strahopetec — strašilo na njivi. Saj ni bil zaman vojak in najkrepkejši fant v Zelenem Dolu.

„Kje pa je dober večer?“ Ta glas je bil Vaneku znan. Samo Sočičev Števek je imel tako hrapavo grlo. Tisti, ki ga je na pustni torek v Faričevi gostilni, ko je spoznal Katico, napadal, a mu je on zagnal stol v glavo. Katica mu je pozneje povedala, da je hodil za njo, a ga ni marala, ker ji ni ugajal.

Vanek kljub opominu ni pozdravil. Takih smrkolinov že ne bi pozdravil. Kje bi ostal ponos? Prej bi se v zemljo pogreznil. Razum mu je veleval,

naj teče ali ponos je bil proti. Bil je že mimo njih in če bi se spustil v dir, bi jim zlahka ušel.“

„Ne!“ Zaslišal je, da so se napotili za njim. Pospešil je korake, tekla pa le ni. Koraki za njim so se hitro bližali. Ozrl se je in naštel pet fantov. Skrajni čas je bil, da jo ucvre. Ali ta hip se je zopet zadržal Šočič: „Hej, fantje, primite ga!“

Vanek je opazil trideset korakov pred seboj še eno gručo fantov, ki mu je šla nasproti. Ko je zaslišala druga gruča Sočičev klic, je obstala in eden izmed fantov je vprašal, koga naj primejo.

„Tistega kilavega Gorčana z Zelene-ga dola, ki zahaja k nam v zelnik in zalezuje naša poštena dekleta.“

„Tega že dolgo iščemo. Naj le pride. Tako ga premikašimo, da več nikoli ne bo upal iz svoje strahopetne vasi,“ je odmeval izzivalen klic z drugega konca.

Izzivanje se je stopnjevalo in Vanek je opazil, da se mu gruči nevarno bližata in da je prednja celo močnejša kot zadnja.

„Kaj storiti?“ je švignilo skozi Vane-kove možgane. Naprej ni mogel, ker bi padel fantom naravnost v pest. Na-zaj prav tako ni smel.

Ob straneh so bile hiše. Segel je v žep, potegnil oster nož in ga odpril.

„Tistega, ki se mi prvi približa, pri-priči zakoljem,“ se je zadržal iz vsega grla in se pogljal naprej.

Ko je gruča pred njim opazila ostro rezilo, ki se je zasvetilo v mesečini, je za trenutek otrpnila, potem pa se okrenila kot en mož in se spustila v divji beg. Vanek pa za njimi, in ko je zaslišal, da so ucvrli zadnji za njim, je tekla, kar so ga nesle noge. Bežali so tako hitro, da se je slišalo samo to-potajoče korake, za katerimi se je dvigal oblak prahu in glasno dihanje. Vanek je tiral prve zadnji pa so pristiskali njega.

Ko je bila vas mimo, je zadnja gruča zaostala, prva pa se je razpršila kot jutranja megla. Dva je videl Vane-k že v vasi, kako sta v strahu skočila čez nek plot, ker ju je napadel velik pes, da sta morala sedaj bežati pred njim, eden jo je popihl na koncu vasi v koruzo, da je slišal samo divje šumenje koruznih bilk, ostali pa so se zagnali na pokopališče na levi in polegali po plotovih in za grobovi.

Daleč izven vasi se je Vanek ustavil in ko je opazil, da je nevarnost minila, je zadovoljno žvižgaje in počasnih korakov nadaljeval pot, vesel, da je nagnal toliko fantov in da je pri tem tekla proti domu, katerega bo nocoj dosegel prej kot je mislil.

(Konec)

Slavenske oddaje v radiu

ČETRTEK, 14. decembra:
14.30—15.00 Poročila — „Za gospodinjstvo“ — Glasba.
PETEK, 15. decembra:
14.30—15.00 Poročila — Pregled svetovnega tiska.
SOBOTA, 16. decembra:
9.00—9.15 Zgodovina slovenskega slovenstva.
9.15—9.30 Zvočni oglasi.
NEDELJA, 17. decembra:
7.17—7.45 Duhovna obnova — Za nedeljsko jutro pojeta in igrata brata Gratzler.
PONEDELJEK, 18. decembra:
14.30—15.00 Poročila — Sodobna vprašanja — Glasba.
TOREK, 19. decembra:
14.30—15.00 Poročila — „Zdravnik“ — Glasba.
18.30—18.45 Osmo nadaljevanje pouka slovenščine.
18.45—18.55 „Iz domačega narodopisja“.
SREDA, 20. decembra:
14.30—15.00 Poročila — „Za kmeta“ — Glasba.

Radio Schmidt

„Velika hiša malega človeka“
Radioaparati za vsakogar. Tovarniško novi 4 cevni Super od 526 S naprej.
— Popolnoma prenovljeni aparati od 200 S dalje.
Najbolj moderna popravilnica.
Zarnice za dom in preprodajo.
CELOVEC - KLAGENFURT
Bahnhofstr. 22 — Tel. 29—48

Najrazličnejše GUMIJASTE IZDELKE

kakor:
snežke galoše
dežne plašče pelerine
gumij. predpasnike rokavice
termoforje namizne prte
gumijaste nožavice čoge
gumijaste cevi zagostila, Dichtungen
in vse higijenične gumijaste predmete dobite pri trdkih
GUMMIHAUS WIEDNER
Celovec — Klagenfurt, Bahnhofstr. 33

Najmanj za 10 svetilk elektr. svetlobe

si morete nabaviti sedaj že
za 900 šilingov

Pojasnila daje SIUTZ

Celovec - Klagenfurt
Aichelburg, Lablastraße 1

pri Križni gori (Kreuzberg) med Weissenhauskaserne in Truppenhospital-om.

Okrasje za božična drevesa —
Toaletne kasele — šolske barvice

FAIRBIEN HUBNER

KLAGENFURT
Alter Platz

VILLACH
Widmannngasse

Beri in širi Naš tednik - Kronika

Pozor, Jupiter-zavarovalnici!
Izžrebanje

Pri žrebanju, ki je bilo dne 1. decembra 1950 ob navzočnosti javnega notarja v poslovnih prostorih ravateljstva, je bila izžrebana številka:

1111

Izžrebana so torej vsa zavarovanja, ki so bila sklenjena po „Posebnih zavarovalnih pogojih“ za zavarovanja z izžrebanjem in katerih številke zavarovalnih izkaznic imajo na zadnjih mestih zgoraj označeno številko in v kolikor je trajala obveza ob času žrebanja že 5 mesece.

Celovec-Klagenfurt, dne 1. XII. 1950.
JUPITER Vzajemno zavarovalno društvo, dejelno zastopstvo za Koroško in Vzhodno Tirolsko, St. Veiter Str. 1.

DAMSKE GARNITURE ZA PREHODNI LETNI ČAS

Srajce, hlačke, lepih prilagojenih oblik in najboljše kakovosti samo
S 40.50

Grüner

Celovec-Klagenfurt, Burggasse

Zahtevajte povsod visokovredni PECKLO-KRUH!

TRGOVINA PERILA
KEIMEL

Beljak-Villach, Widmannngasse 46 - Tel. 61-51
Božična darila za vsakogar: velika izbira spodnjega perila za gospode in dame — puloverji vseh kakovosti in bary — širokovna trgovina za vsak okus in potrebo.

Fotografski aparati, filmi
in kakovostno razvijanje

FOTOHAUS**Schmaus**

CELOVEC - KLAGENFURT
Heiligen-Geist-Platz

Gernert

MANUFAKTURNA TRGOVINA
Celovec-Klagenfurt,
OSTERWITZGASSE 14

Blago za plašče in obleke, flaneli, barhanti in podloge za obleke

Specialna trgovina dežnih plaščev

V. TARMANN

Celovec - Klagenfurt Völkemarkter Straße 16
Popravljamo in izdelujemo
po meri dežne plašče

Ing. Wolfgang Newole

Beljak — Villach, Moritschstraße 5
Tel. 59-09

Stroji — strojno orodje — motorji za
obrt in industrijo.

Božična darila za gospode:

Srajce, kravate, pižame, spodnje perilo, dolge in kratke nogavice, Anorak — puloverji, volneni puloverji itd. — vse v največji izbiri v modni trgovini

Sichter

Beljak — Villach, Bahnhofstraße 9

Specialna trgovina z leseno robo-rešeta, plelene torbe, ščetke, melle, cikle in kuhinjski predmeti

Sepp Korenjak

Celovec-Klagenfurt, Benediktinerpl. 10

Največjo izbiro svetih in drugih slik v okvirju in brez okvirja Vam nudi

A. Winding

Beljak — Villach, Weissbriachgasse 3
in Kloster St. Nikolai

Najugodnejši nakupni vir za trgovce in razprodajalce verskih predmetov

Kupujem kože
zajcev, lisic, kun, dihurjev itd. po
najvišjih cenah, trgovina usnja

Hans Bon

Celovec — Klagenfurt, Osterwitzg. 4
Tel. 46-84

Kanaltalersiedlung in okolica!

KUPUJTE PRI**GRABNER**

Celovec - Klagenfurt, Baumbachplatz 1

Parfumerija — toaletni predmeti — čistilna in pralna sredstva — razne papirne potrebščine.

26. DEZEMBER
24. 25. DEZEMBER
Teije prazniki!!
Sedaj je skrajni čas za božično peko! Ako ne poznate dobrih receptov — Vam nudi 8 posebnih receptov-slikanic za božič
König BACKPULVER

Gledališče

Začetek predstav ob 20'00

15. XII. »Undine«, opera, prva predstava, abonma A, prosta prodaja.
16. XII. »Vetter aus Dingsda«, izb. abonma.
17. XII. »Undine«, izbirni abonma.
18. XII. »Glasmenagerie«.
19. XII. »Undine«, abonma B I, prosta prod.
20. XII. »Die Landstreicher«, zaklj. pred.
21. XII. »Undine«, abonma C in izb. abon.

KINO

Celovec - Klagenfurt
STADTTHEATER

Predstave ob 16. in 18. uri, ob ponedeljkih tudi ob 20. uri.

Do 14. XII. »Wirbel um Mitternacht«
Od 15.—18. XII. »Du bist nicht allein«
Od 19.—21. XII. »Späte Sühne«

PRECHTL

Do 14. XII. »Der Schürzenjäger«

CARINTHIA-LICHTSPIELE

Od 15.—18. XII. »Ein verrücktes Nachtkloak«
Od 19.—21. XII. »Motos letzte Warnung«
Dne 17. XII. ob 10. in 14. uri pravljica predstava »Das goldene Schlüsselchen«

PETERHOF

Od 15.—18. XII. »Hemmungslose Liebe«
Od 19.—21. XII. »Diebstahl in Irland«
Dne 17. XII. ob 10. in 14. uri pravljica predstava »Tra-tra-tra-la-la«

Beljak - Villach
BAHNHOFLICHTSPIELE

Predstave ob 12., 14., 16., 18.15 in 20.30; ob nedeljah in praznikih tudi ob 10. uri.

Od 15.—18. XII. »Die Vroni vom Bergbauernhof«
Od 19.—21. XII. »Scotland Yard greift ein«

STADT-KINO

Predstave ob 16., 18. in 20. uri.
Od 15.—18. XII. »Horizont in Flammen«
Od 19.—21. XII. »Frau in Notwehr«

Elite Filmbühne

Predstave ob 15.45., 18.15. in 20.15, ob nedeljah in praznikih ob 14., 16., 18.15 in 20.15.
Od 15.—18. XII. »Der Sohn des Monte Christo«
Od 19.—21. XII. »Dein Leben gehört mir«

Apollo Lichtspiele

Predstave ob 10., 12., 14., 16., 18. in 20. uri.
Od 15.—18. XII. »Frauen im gefährlichen Alter«
Od 19.—21. XII. »Peterle«

ODPRLI SMO SPET trgovsko hišo

Brunner

CELOVEC - KLAGENFURT • Priesterhausgasse

Tam kupite dobro in poceni:

oblačilne predmete - perilo - parfumerijo - sladkorčke in bonbonijere - žgane pijače - gospodinjske predmete in papirnate potrebščine